

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

**ЗБІРНИК ТЕСТІВ
З КУРСУ
“ПЕДАГОГІКА”**

Частина 1. ДИДАКТИКА

Львів
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка
2007

УДК 371 (076.3)
ББК-Ч зоя 73-4
3-41

Автори:

Л. Ковальчук (теми 1, 2), *С. Цюра* (тема 2), *С. Козут* (теми 4, 8),
Ю. Заячук (тема 5), *Т. Равчина* (тема 6), *О. Ковальчук* (тема 7),
І. Мицишин (тема 9), *Н. Лозинська* (тема 9), *Г. П'ятакова* (тема 10)

Рецензенти:

д-р філол. наук, проф. *О. Л. Глотов* (Тернопільський експериментальний інститут педагогічної освіти);
канд. пед. наук, доц. *І. М. Петрюк* (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича);
д-р пед. наук, проф. *Г. П. Васянович* (Львівська державна фінансова академія)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету
імені Івана Франка
Протокол № 14/6 від 27 червня 2007 р.*

3-41 Збірник тестів з курсу “Педагогіка”: У 3 ч. Ч. 1.
Дидактика: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. Л. Ковальчук. Львів:
Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 120 с.

ISBN

Визначено змістовий компонент кожної теми; подано літературу для самостійної роботи студентів; розроблено діагностичний блок у вигляді тестових завдань для контролю і самоконтролю знань, умінь та навичок студентів з розділу “Дидактика”. Це сприятиме осмисленню студентами предмета, завдань і змісту навчальної дисципліни “Педагогіка”.

Для викладачів, магістрантів і студентів педагогічних спеціальностей вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації.

УДК 371 (076.3)
ББК-Ч зоя 73-4

ISBN 978-966-613-552-3

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2007

Навчальне видання

**Ковальчук Лариса Онисимівна,
Цюра Світлана Богданівна,
Когут Світлана Ярославівна,
Зячук Юлія Дмитрівна,
Равчина Тетяна Василівна,
Ковальчук Оріся Богданівна,
Мищишин Ірина Ярославівна,
Лозинська Ніна Болеславівна,
П'ятакова Галина Павлівна**

ЗБІРНИК ТЕСТІВ З КУРСУ “ПЕДАГОГІКА”

Частина 1. ДИДАКТИКА

Навчально-методичний посібник

Редактор *Марія Ріней*
Технічний редактор *Світлана Сенік*

Підп. до друку 2007. Формат 60x84/16. Папір друк. Гарнітура. Друк. на ризогр.
Умовн. друк. арк.6,9. Обл. -вид. арк. 7,3. Тираж . Зам. .

Видавничий центр Львівського національного університету
імені Івана Франка. 79000 Львів, вул. Дорошенка, 41

Передмова

У процесі оновлення змісту освіти відповідно до вимог Болонського процесу назріла потреба у розробленні та впровадженні в навчально-виховний процес інноваційних педагогічних технологій, які збільшують вимоги до теоретичного і практичного рівнів підготовки педагога. Засвоєння, осмислення та використання ґрунтовних теоретичних знань, практичних умінь і навичок з основ педагогіки забезпечують майбутньому вчителеві досконале оволодіння методикою викладання навчальних дисциплін із застосуванням активних та інтерактивних методів, ефективних засобів, традиційних і нетрадиційних форм організації навчання.

Зауважимо, що на вивчення педагогічних дисциплін у класичних університетах відводиться недостатня кількість годин. Це спричиняє значні труднощі в засвоєнні студентами як основ педагогіки, так і методики викладання дисциплін за фахом у загальноосвітніх школах. Ефективному розв'язанню цієї проблеми має сприяти створення навчальних підручників, посібників з педагогіки, збірників тестових завдань, практикумів тощо. У запропонованому посібнику окреслено деякі аспекти ефективного вирішення цієї важливої проблеми під час вивчення дисципліни “Педагогіка” студентами класичного університету.

Метою вивчення курсу є педагогічна підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” до роботи в середніх загальноосвітніх закладах, а також до взаємодії з людьми у різноманітних установах, що має характер управлінської, організаторської та навчально-виховної діяльності фахівця.

Завдання курсу:

- ♦ формування в студентів адекватного розуміння процесів навчання та виховання як педагогічної взаємодії суб'єктів діяльності;
- ♦ оволодіння ними відповідними знаннями, уміннями й навичками організації навчально-виховного процесу в напрямі розвитку особистості молодшої людини;
- ♦ ознайомлення студентів з педагогічними ідеями та діяльністю видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів, розвитком освіти в Україні та за кордоном;
- ♦ підготовка студентів до проходження педагогічної практики у різних типах навчальних закладів.

Важливою частиною курсу “Педагогіка” є розділ “Дидактика”, у якому передбачено вивчення теоретико-методологічних засад дидактики як педагогічної науки (її понятійно-категоріального апарату, структурних компонентів процесу навчання, принципів, закономірностей, методів, прийомів, засобів та форм організації навчання).

У процесі вивчення розділу “Дидактика” студенти **повинні знати:**

- ♦ сутність головних дидактичних категорій;
- ♦ зміст освіти в сучасній школі;
- ♦ сутність, структуру, особливості процесу навчання як взаємодії педагога та учнів (відповідно до фаху);
- ♦ методи, прийоми, засоби та форми організації навчання учнів;
- ♦ сучасні педагогічні технології;
- ♦ критерії психолого-педагогічного аналізу навчального заняття;
- ♦ норми, критерії оцінювання діяльності педагога та учня тощо.

У процесі вивчення розділу “Дидактика” студенти повинні **оволодіти такими уміннями:**

- ♦ аналізувати й критично оцінювати дидактичні концепції;
- ♦ ставити дидактичні цілі заняття;
- ♦ відбирати, структурувати зміст навчального матеріалу;
- ♦ розвивати інтерес учнів до змісту навчального матеріалу;
- ♦ визначати, планувати структуру, зміст навчального заняття відповідно до дидактичних цілей;

- ♦ застосовувати методи, прийоми організації навчання учнів (сюжетно-рольові ігри, діалог, дискусії, бесіди, роботу в групах тощо);
- ♦ складати розгорнуті план-конспекти різних типів навчальних занять;
- ♦ здійснювати психолого-педагогічний аналіз навчальних занять.

Грунтовному засвоєнню основних теоретичних положень дидактики, формуванню практичних умінь та навичок має сприяти чітко організований контроль і самоконтроль навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Навчально-методичний посібник укладений колективом авторів. Він покликаний забезпечити активне, свідоме, ґрунтовне і повне засвоєння студентами навчальних тем цього важливого розділу курсу “Педагогіка”.

Викладачі педагогіки можуть використовувати його під час проведення практично-семінарських занять та організації індивідуальної роботи студентів. Для студентів педагогічних спеціальностей цей посібник буде опорою під час самостійного опрацювання тем, підготовки до практично-семінарських занять тощо.

Тема 1. ПОНЯТТЯ ПРО ДИДАКТИКУ

1. Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток.
2. Об'єкт і предмет дидактики.
3. Зв'язок дидактики з іншими науками.
4. Головні категорії дидактики (навчання, освіта, самоосвіта, викладання, учіння, знання, уміння, навички).
5. Дидактичні дослідження.

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л.* Педагогіка: Підручник. К., 2003.
5. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
6. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
8. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
9. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
10. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
11. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. Який учений вперше запропонував термін “дидактика”?

Відповідь:

- а) Ян-Амос Коменський; в) Вольфганг Ратке;
б) Йоганн-Генріх Песталоцці; г) Григорій Ващенко.

2. Виберіть найбільш повне визначення:

Відповідь:

- а) дидактика — це теорія навчання;
б) дидактика — це теорія навчання та освіти;
в) дидактика — це галузь педагогіки, яка досліджує теорію освіти та навчання;
г) дидактика — це педагогічна теорія навчання, яка дає наукове обґрунтування його змісту, методів, засобів, організаційних форм;
ґ) дидактика (грец. “*διδασκῆσις*” — “навчаю”) — частина педагогіки, яка розробляє теорію освіти й навчання, виховання у процесі навчання.

3. Факти і явища системи, які відображають ставлення учнів до навчання і освіти, керівництво цією системою у загальній структурі педагогічного пронесу системи загальної освіти, становлять...

Відповідь:

- а) завдання дидактики; в) предмет дидактики;
б) об’єкт дидактики; г) суб’єкт дидактики.

4. Виділіть головні категорії дидактики:

Відповідь:

- а) розуміння; б) навчання; в) сприймання; г) освіта; ґ) учіння;
д) викладання; е) виховання; є) знання; ж) розвиток; з) формування; и) уміння; і) навички; ї) принципи навчання; й) закономірності навчання.

5. *Власна навчальна діяльність учня (студента) — це...*
Відповідь:
а) учіння; б) навчання; в) освіта; г) викладання.
6. *Автоматизовані, безпомилково виконувані дії, доведені до автоматизму вміння називають...*
Відповідь:
а) звичками; в) узагальненими уміннями;
б) навичками; г) алгоритмічними уміннями.
7. *Завдяки якій праці дидактика одержала статус науки?*
Відповідь:
а) “Загальні методи навчання”; в) “Велика дидактика”;
б) “Людина як предмет навчання”; г) “Створимо школу”.
8. *... — найбільш загальні і фундаментальні поняття, які відображають суттєві властивості й відношення навчального процесу (Вставте пропущене).*
Відповідь:
а) принципи дидактики; в) педагогічний закон;
б) дидактичні закономірності; г) дидактичні категорії.
9. *Дії, що регулюються за допомогою формул, моделей, алгоритмів, належать до...*
Відповідь:
а) практичних умінь; в) узагальнених знань;
б) теоретичних умінь; г) алгоритмічних умінь.
10. *Перу великого українського вченого-педагога Григорія Ващенко належить праця...*
Відповідь:
а) “Загальні методи навчання”; в) “Велика дидактика”;
б) “Людина як предмет навчання”; г) “Створимо школу”.
11. *Факти, відомості, наукові теорії, закони, поняття, закріплені у свідомості людини, називають...*

Відповідь:

а) об'єктами; б) знаннями; в) правилами.

12. *Розуміння зв'язку між знаннями через уміння їх застосовувати — це...*

Відповідь:

а) оперативність знань; в) усвідомлення знань;
б) повнота знань; г) глибина знань.

13. *До головних видів знань належать:*

Відповідь:

а) основні терміни і поняття; б) основні закони науки; в) теорії;
г) факти щоденної дійсності й наукові факти; г) оцінні знання;
д) знання про способи діяльності; е) теоретичні знання.

14. *Організацію та управління вчителем пізнавальною діяльністю учнів, у результаті чого відбувається розвиток і виховання школярів, називають...*

Відповідь:

а) учінням; б) навчанням; в) викладанням;
г) освітою; г) вихованням; д) корегуванням знань.

15. *Кількість передбачених програмою знань про об'єкт вивчення — це...*

Відповідь:

а) оперативність знань; в) усвідомлення знань;
б) повнота знань; г) глибина знань.

16. *Яке з наведених визначень, на Вашу думку, найповніше розкриває сутність загальнодидактичної категорії “навчання”?*

Відповідь:

а) навчання — це процес здобуття освіти, у якому взаємодіють учитель та учень;
б) навчання — цілеспрямований процес передавання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини;

- в) навчання — це єдність процесів викладання й учіння (викладання — це процес, що здійснюється учителем, а учіння — це процес діяльності учня);
- г) навчання — цілеспрямована взаємодія вчителя й учнів, у процесі якої засвоюються знання, формуються вміння й навички.
17. *Обчислювальні, вимірювальні, алгоритмічні, конструктивно-технічні, графічні вміння і навички, моделювання, програмування належать до...*
- Відповідь:**
- а) узагальнених умінь і навичок; в) аналітичних умінь і навичок;
б) конкретних умінь і навичок; г) порівняльних умінь і навичок.
18. *Який учений написав працю “Велика дидактика”?*
- Відповідь:**
- а) Ян-Амос Коменський; в) Вольфганг Ратке;
б) Йоганн-Генріх Песталоцці; г) Григорій Ващенко.
19. *Процес взаємодії вчителя та учня, в результаті якого учень засвоює знання, набуває вмінь і навичок — це...*
- Відповідь:**
- а) учіння; б) навчання; в) освіта; г) викладання.
20. *Кількість усвідомлених суттєвих зв'язків певного знання з іншими, що до нього належать, — це ...*
- Відповідь:**
- а) повнота знань; в) узагальнені знання;
б) глибина знань; г) оперативність знань.
21. *Сукупність знань, яка за своєю структурою відповідає структурі наукової теорії, характеризує...*
- Відповідь:**
- а) гнучкість знань; в) оперативність знань;
б) системність знань; г) глибину знань.
22. *Освіта — це...*

Відповідь:

- а) процес взаємодії вчителя та учня, в результаті якого учень засвоює знання, набуває вмінь і навичок;
- б) організація та управління вчителем пізнавальною діяльністю учнів, у результаті чого відбувається розвиток і виховання школярів;
- в) процес засвоєння систематизованих знань і формування на їх основі світогляду, розвитку пізнавальних сил (мислення, розуму, пам'яті) та досягнення певного рівня освіченості;
- г) факти, відомості, наукові теорії, закони, поняття, закріплені у свідомості людини.

23. *Здатність людини свідомо діяти на основі засвоєних знань називають...*

Відповідь:

- а) діяльністю; б) знаннями; в) умінням;
- г) компетенцією; г) навичкою; д) звичкою.

24. *Правила оперування поняттями, що є результатом аналізу-синтезу, належать до...*

Відповідь:

- а) теоретичних умінь; б) алгоритмічних умінь і навичок;
- в) конкретних умінь і навичок; г) узагальнених умінь і навичок.

25. *Готовність і вміння учня застосувати набуті знання в конкретних ситуаціях характеризують як...*

Відповідь:

- а) оперативність знань; в) глибину знань;
- б) повноту знань; г) гнучкість знань.

26. *Визначте правильне співвідношення між такими дидактичними категоріями та їхніми дефініціями:*

а) навчання	А Б В Г;
б) освіта	А Б В Г;
в) учіння	А Б В Г;
г) викладання	А Б В Г.

- А — процес засвоєння систематизованих знань і формування на їх основі світогляду, розвитку пізнавальних сил (мислення, розуму, пам'яті тощо) та результат цього процесу (досягнення певного рівня освіченості);
- Б — організація та управління вчителем пізнавальною діяльністю учнів, у результаті чого відбувається розвиток і виховання школярів;
- В — процес взаємодії вчителя та учня, в результаті якого учень засвоює знання, набуває вмінь і навичок;
- Г — навчальна діяльність учнів, процес їхньої пізнавальної діяльності, завдяки якій вони засвоюють системні знання, оволодівають уміннями і навичками.

27. Важливими характеристиками повноцінних знань, що визначають їхню якість, є повнота, глибина, гнучкість тощо. Заповніть таблицю, вказуючи певне буквене позначення, що пояснює сутність відповідно до кожної з наведених характеристик.

Характеристика повноцінних знань	Сутність
Повнота знань	
Глибина знань	
Оперативність знань	
Гнучкість знань	
Конкретність та узагальненість знань	
Системність знань	
Усвідомлення знань	

Відповідь:

- А — кількість усвідомлених суттєвих зв'язків певного знання з іншими, що до нього належать;
- Б — кількість передбачених програмою знань про об'єкт вивчення;
- В — швидкість знаходження варіативних способів застосування їх у разі зміни ситуації;

- Г — розуміння конкретних виявів узагальненого знання, здатність підводити конкретні знання до узагальнень;
- Г — розуміння зв'язку між ними завдяки умінню їх застосовувати.
- Д — готовність і вміння учня застосувати їх у конкретних ситуаціях;
- Е — сукупність знань, яка за своєю структурою відповідає структурі наукової теорії.

28. *Визначте правильне співвідношення між такими дидактичними категоріями та їхніми дефініціями:*

а) знання	А Б В;
б) уміння	А Б В;
в) навички	А Б В.

А — автоматизовані, звичні, безпомилково виконувані дії, доведені до автоматизму вміння;

Б — факти, відомості, наукові теорії, закони, поняття, закріплені у свідомості людини;

В — здатність свідомо діяти на основі засвоєних знань.

29. *Визначте правильне співвідношення між видами знань та їхніми складовими:*

а) оцінні знання	А Б В;
б) теоретичні знання	А Б В;
в) фактичні знання, одиничні поняття	А Б В.

А — знаки, цифри, букви, назви, події;

Б — відомості про норми ставлення до різних явищ життя;

В — поняття, системи понять, теорії, гіпотези, закони і методи науки.

30. *Предметом дидактики є зв'язок... (діяльності вчителя) та... (пізнавальної діяльності) учня, їхня взаємодія (Вставте пропущене).*

Тема 2. СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ СИСТЕМИ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК

1. Поняття про дидактичну систему.
2. Педагогоцентрирована дидактична система (суть, головні ознаки, позитивні сторони, недоліки).
3. Педагоцентрирована дидактична система (суть, головні ознаки, позитивні сторони, недоліки).
4. Сучасна дидактична система (суть, головні ознаки, переваги і недоліки).

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л.* Педагогіка: Підручник. К., 2003.
5. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
6. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
8. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
9. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
10. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.

1. *Авторитет вчителя — це...*

Відповідь:

- а) визнання учнями значимості інтелектуального і морального рівня вчителя, його посадових та вікових переваг;
- б) визнання учнями значимості вікових інтелектуальних та моральних переваг вчителя;
- в) визнання учнями значимості вчителя, його особистісних і професійних якостей.

2. *Визначте, до якої із дидактичних систем належать такі твердження:*

- А) головна проблема дидактики — це розробка таких методів діяльності вчителя, які забезпечили б засвоєння змісту навчального матеріалу кожним учнем;
- Б) знайти способи активізації учня у процесі учіння — це головна проблема школи, оскільки природна діяльність учіння — єдине, що забезпечує відкриття знань “для себе”, а не школи чи вчителя;
- В) головне завдання дидактики — взаємопов’язана діяльність вчителя і учня, де пізнавальні інтереси учня зосереджуються на навчальних цілях завдяки спрямовуючим діям вчителя;
- Г) педагогічне співробітництво є головним завданням сучасної школи, оскільки лише об’єднані зусилля педагогічного колективу забезпечують успіх школи у цілому і навчальну діяльність кожного учня зокрема.

Відповідь:

а) педагогоцентрованої; б) педоцентрованої; в) сучасної.

3. *Коли вчитель і учень (учні) як учасники педагогічного процесу досягають узгодження у розумінні цілей спільної діяльності та шляхів їх досягнення, то йдеться про педагогіку....*

4. *Спрямовувальний педагогічний вплив на свідомість, емоції, волю учнів є складовою педагогічної взаємодії*

Відповідь:

а) так; б) ні; в) так, але лише в авторитарній педагогіці.

5. *Головні ознаки, що дають змогу вирізняти дидактичні системи — це...*

Відповідь:

- а) місце, яке у навчальному процесі посідає учень, простір для його природної активності;
- б) рівень авторитарності школи і вчителя;
- в) співвідношення між двома видами діяльності (“викладання” і “учіння”);
- г) місце, яке у навчальному процесі посідає вчитель, його позиція і педагогічний вплив.

6. *Свідома дисципліна як якісна характеристика порядку і організованості діяльності учнів на уроці має найвищі показники...*

Відповідь:

- а) в авторитарній дидактичній системі;
- б) в педоцентричній дидактичній системі;
- в) у системі педагогічного співробітництва.

7. *Авторитаризм в освіті — це вид педагогічної взаємодії вчителя і учня, для якого характерне використання...*

Відповідь:

- а) наказів, прохань, розпоряджень, логічних аргументів, евристичних бесід;
- б) наказів, розпоряджень, заохочень і покарань, вимог приймати бездоказово зміст викладених знань, поглядів та оцінних суджень;
- в) наказів, розпоряджень, обмежень, заборон, покарань.

8. *Авторитарна педагогіка — це...*

Відповідь:

- а) система освіти і виховання, що ґрунтується на безумовному підпорядкуванню учня вчителю, влада якого є обмеженою лише індивідуальними чи суспільними нормами;

- б) система освіти і виховання, що ґрунтується на авторитеті вчителя, має більший і досконаліший досвід, знання, вміння і навички;
 - в) система освіти і виховання, що ґрунтується на безумовному послууху, авторитеті й перевагах, які має вчитель у учнів.
9. *Спрямовувальна суб'єктна діяльність педагога, що зумовлює суб'єктну активність учня у різних взаємопов'язаних видах навчальної діяльності, — це...*

Відповідь:

- а) характерна ознака сучасної дидактичної системи;
 - б) характерна ознака педагогоцентричної дидактичної системи;
 - в) характерна ознака дитиноцентричної дидактичної системи.
10. *Визначте, з якою із дидактичних систем пов'язані такі твердження:*
- А) учитель сьогодні виконує значною мірою консультативні функції учнів, зважаючи на пізнавальні інтереси, що спонтанно виникають у дітей;
 - Б) учитель, особливо у школі, виконує роль основного джерела достовірно наукової інформації, оскільки інформація, одержана з випадкових джерел, є хаотичною, несистематизованою;
 - В) учитель повинен не стільки бути інформатором чи консультантом, скільки організувати процес навчання, створити умови, в яких діяльність учіння буде спрямована лінією навчального предмета.

Відповідь:

- а) авторитарної; б) педоцентричної; в) сучасної.
11. *Догматизм — спосіб мислення, що характеризується безумовним, некритичним сприйманням певних положень, суджень або норм, який характерний лише для педагогічних систем минулого*

Відповідь:

- а) так, це авторитарна педагогічна система;
- б) ні;
- в) ні, оскільки він наявний у будь-якій дидактичній системі;

г) ні, оскільки некритичне сприймання певних положень властиве кожній людині.

12. *Основоположником теорії педоцентризму вважають*

Відповідь:

- а) Жан-Жака Руссо з його трактатом “Еміль ...”, де обґрунтовано теорію “вільного виховання” дитини;
- б) Джона Дьюї, чия книга “Демократія і освіта” заклала основи практичної педагогіки;
- в) Карла Роджерса і його теорії дитиноцентрованого навчання та виховання.

13. *Рушійною силою навчання у сучасній дидактичній системі є...*

Відповідь:

- а) прохання, натяк, порада, заохочення вчителя;
- б) наказ і порада; прохання і заохочення; оцінка і змагання;
- в) радість творчості; відчуття розуміння, досягнення; впевненість у своїх силах; очікування і відкриття нового для себе;
- г) відчуття впевненості у собі; радість відкриття нових знань, спонтанний, природний інтерес до знань.

14. *Головні способи роботи на уроці, характерні для сучасної дидактичної системи:*

Відповідь:

- а) пояснення, повторення, закріплення, вправи, заучування, дії за зразком;
- б) пояснення, вправи, творчі проекти, дискусії, дії за інструкцією, заучування напам'ять;
- в) пошукові, дослідницькі, евристичні, дискусійні, творчі;
- г) дослідницькі, творчі, практично зорієнтовані, особистісно зорієнтовані.

15. *Головні способи роботи на уроці, характерні для авторитарної дидактичної системи:*

Відповідь:

- а) пояснення, повторення, закріплення, вправи, заучування, дії за зразком;

- б) пояснення, вправи, творчі проекти, дискусії, дії за інструкцією, заучування напам'ять;
 - в) пошукові, дослідницькі, евристичні, дискусійні, творчі;
 - г) дослідницькі, творчі, практично зорієнтовані, особистісно зорієнтовані.
16. *Головні способи роботи на уроці, характерні для педоцентрованої дидактичної системи:*
- Відповідь:**
- а) пояснення, повторення, закріплення, вправи, заучування, дії за зразком;
 - б) пояснення, вправи, творчі проекти, дискусії, дії за інструкцією, заучування напам'ять;
 - в) пошукові, дослідницькі, евристичні, дискусійні, творчі;
 - г) дослідницькі, творчі, практично зорієнтовані, особистісно зорієнтовані.
17. *Головним результатом навчання у педагогоцентрованої дидактичній системі є:*
- Відповідь:**
- а) здатність учня застосовувати самостійно здобуті знання у новій ситуації, розуміти і вдосконалювати свій інтелектуальний досвід;
 - б) здатність учня розуміти себе, свої потреби, цінності, внутрішній світ, здобувати знання, якщо у них виникає потреба;
 - в) здатність учня відтворити знання, вміння і навички, що відповідають загальнодержавним освітнім стандартам;
 - г) засвоєні знання, вміння і навички учня, досвід діяльності основних професійних знань і вмінь.
18. *Головним результатом навчання у педоцентрованої дидактичній системі є:*
- Відповідь:**
- а) здатність учня застосовувати самостійно здобуті знання у новій ситуації, розуміти і вдосконалювати свій інтелектуальний досвід;
 - б) здатність учня розуміти себе, свої потреби, цінності, внутрішній світ, здобувати знання, якщо у них виникає потреба;

- в) здатність учня відтворити знання, вміння і навички, що відповідають загальнодержавним освітнім стандартам;
- г) засвоєні знання, вміння і навички учня, досвід діяльності основних професійних знань і вмінь.

19. *Головним результатом навчання у сучасній дидактичній системі є:*

Відповідь:

- а) здатність учня переносити самостійно здобуті знання у нові ситуації, розуміти і вдосконалювати свій інтелектуальний досвід;
 - б) здатність учня розуміти себе, свої потреби, цінності, внутрішній світ, здобувати знання, якщо у них виникає потреба;
 - в) здатність учня відтворити знання, вміння і навички, що відповідають загальнодержавним освітнім стандартам;
 - г) засвоєні знання, вміння і навички учня, досвід діяльності основних професійних знань і вмінь.
20. *Головний сутнісний елемент змісту кожного уроку в сучасній педоцентрованій системі — це...*

Відповідь:

- а) той, на якому сконцентровано пізнавальний інтерес учня;
 - б) дидактична частина матеріалу (параграф) підручника;
 - в) освоєння способів пізнання, конструювання учнем змісту програмного матеріалу;
 - г) зміст конкретного уроку, знання, вміння і навички, що відповідають навчальній програмі.
21. *Головний сутнісний елемент змісту кожного уроку в сучасній педагогоцентрованій системі — це...*

Відповідь:

- а) той, на якому сконцентровано пізнавальний інтерес учня;
- б) дидактична частина матеріалу (параграф) підручника;
- в) освоєння способів пізнання, конструювання учнем змісту програмного матеріалу;
- г) зміст конкретного уроку, знання, вміння і навички, що відповідають навчальній програмі.

22. *Головний сутнісний елемент змісту кожного уроку в сучасній дидактичній системі — це...*

Відповідь:

- а) той, на якому сконцентровано пізнавальний інтерес учня;
- б) дидактична частина матеріалу (параграф) підручника;
- в) освоєння способів пізнання, конструювання учнем змісту програмного матеріалу;
- г) зміст конкретного уроку, знання, вміння і навички, що відповідають навчальній програмі.

23. *Основоположником і теоретиком авторитарної дидактичної системи вважають:*

Відповідь:

- а) Я.-А. Коменського; б) Й. Гербарта; в) Ф.А.-В. Дістервега;
- г) Д. Дьюї; р) Й. Г. Песталоцці.

24. *Вагомий вплив на розвиток сучасної дидактичної системи в Україні у 20–80-х роках мали:*

Відповідь:

- а) представники гуманістичної педагогічної науки К. Роджерс, А. Маслоу;
- б) представники європейської школи першої половини ХХ ст. С. Френе, М. Монтесорі, В. Лай;
- в) вітчизняні автори педагогіки співробітництва;
- г) А. С. Макаренко, Г. Г. Ващенко, В. О. Сухомлинський.

25. *Головні риси сучасної дидактичної системи:*

Відповідь:

- а) демократичність, гуманізм;
- б) демократичність, гуманізм, орієнтація на дослідницький практико-орієнтований характер навчання;
- в) особистісна орієнтованість, що поєднана з предметною орієнтованістю;
- г) орієнтація на загальноєвропейські освітні стандарти.

26. *Дисципліна учнів на навчальному занятті є наслідком безпосередньої участі учня у навчальній діяльності.*

Відповідь:

- а) так, але лише в авторитарній дидактиці;
- б) ні;
- в) так, якщо вчитель її підтримує і розвиває потребу в ній;
- г) ні, якщо для цього не вживають спеціальні заходи.

27. *Твердження “Перш ніж залучити до дії, викликати інтерес, перш ніж повідомити нове, викликати очікування нового...” стосуються лише*

Відповідь:

- а) навчального процесу в початковій школі;
- б) навчальної діяльності на занятті у предметному гуртку;
- в) лише сучасної дидактичної системи;
- г) лише дитиноцентрованої дидактичної системи.

28. *Природна спонтанна активність учня не може бути єдиною основою організації його навчальної діяльності. Так вважає сучасна дидактика.*

Відповідь:

- а) ні, це лише думка авторитарної школи;
- б) так;
- в) дидактика школи ніколи не оперувала таким положенням;
- г) ні.

29. *Вільний вибір змісту навчання з кожної довільно обраної учнем навчальної дисципліни — це одна із головних характеристик сучасної середньої школи США і Канади.*

Відповідь:

- а) так; б) ні.

Тема 3. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ

1. Поняття про закономірності навчання.
2. Конкретизація зовнішніх закономірностей навчання.
3. Конкретизація внутрішніх закономірностей навчання.
4. Поняття про суть законів, принципів і правил навчання.
5. Характеристика головних принципів навчання (науковості, доступності, системності, систематичності й послідовності, наочності тощо).

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернівці, 2003.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
5. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
6. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
7. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
8. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
9. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
10. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. *Певну систему головних дидактичних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує його ефективність, називають...*

Відповідь:

а) теоріями навчання; б) правилами навчання; в) принципами навчання; г) законами навчання; г) закономірностями навчання.

2. *Залежність навчання від умов, в яких воно відбувається, — це...*

Відповідь:

а) теорія навчання; б) правило навчання; в) принцип навчання; г) закон навчання; г) закономірність навчання.

3. *Яким принципом визначається дозування навчального матеріалу для учнів відповідно до їхнього загального розвитку, темпераменту, характеру?*

Відповідь:

а) диференціації навчання; г) емоційності навчання;
б) міцності знань, умінь; г) свідомості й активності учнів;
в) доступності навчання; д) наочності навчання.

4. *За цією закономірністю процес навчання має бути спрямований на розвиток інтелекту особистості, її творчих здібностей, уміння жити і працювати в соціальному середовищі. На ефективність процесу навчання впливає стан розвитку економіки та культури в державі, частка національного доходу на розвиток освіти тощо. Яка це закономірність?*

Відповідь:

а) залежність навчання від умов, в яких воно відбувається;
б) зумовленість навчання потребами суспільства;
в) єдність процесів викладання і навчання
г) взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в навчальному процесі;
г) взаємозв'язок навчання і реальних пізнавальних можливостей учня;

д) взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості.

5. *Який принцип дидактики реалізується через жвавий, образний виклад навчального матеріалу, мову учителя, його ставлення до школярів, зовнішній вигляд, використання цікавих прикладів, застосування наочності і технічних засобів навчання, створення в учнів почуття виконаного обов'язку?*

Відповідь:

- а) емоційності навчання; г) доступності навчання;
б) міцності знань, умінь; д) свідомості й активності учнів.
в) диференціації навчання; г) реалізації міжпредметних зв'язків.

6. *Дотримання якого принципу вимагає врахування рівня розумового розвитку, знань та умінь, працездатності, пізнавальної та практичної самостійності учнів, їхніх вікових особливостей, пізнавальних інтересів, вольового розвитку учнів, їхнього ставлення до навчання?*

Відповідь:

- а) міцності знань, умінь; г) емоційності навчання;
б) диференціації навчання; г) свідомості й активності учнів.
в) індивідуального підходу до учнів; д) міцності знань, умінь

7. *Стійкі педагогічні явища, які базуються на повторюваності фактів, навчальних дій і є теоретичною основою принципів навчання, називають...*

Відповідь:

- а) теоріями навчання; б) правилами навчання; в) принципами навчання; г) законами навчання; г) закономірностями навчання.

8. *Який принцип передбачає широке застосування у навчанні проблемних методів, задіяння всіх психічних процесів?*

Відповідь:

- а) диференціації навчання; г) свідомості й активності учнів;
б) емоційності навчання; г) міцності знань, умінь;
в) доступності навчання; д) індивідуального підходу до учнів.

9. *Яке поняття визначають як філософську категорію для*

позначення об'єктивних, істотних, необхідних, повторюваних, загальних, стабільних зв'язків явищ, предметів дійсності?

Відповідь:

а) теорія; б) правило; в) принцип; г) закон; г) закономірність.

10. *Який принцип передбачає тривале збереження в пам'яті набутих знань, умінь і навичок?*

Відповідь:

а) емоційності навчання; б) свідомості й активності учнів;
в) міцності знань, умінь; г) доступності навчання; г) науковості

11. *На ефективність процесу навчання впливають такі чинники:*

- ✦ *стан оснащення школи технічними засобами навчання;*
- ✦ *наявність відповідної навчально-методичної бази;*
- ✦ *професійна майстерність педагога;*
- ✦ *місце вчителя в суспільстві (побутові умови життя педагога, його фінансова забезпеченість) тощо.*

Вкажіть закономірність навчання

Відповідь:

- а) залежність навчання від умов, в яких воно відбувається;
б) зумовленість навчання потребами суспільства;
в) єдність процесів викладання і навчання
г) взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в навчальному процесі;
г) взаємозв'язок навчання і реальних пізнавальних можливостей учня;
д) взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості.

12. *Під час пояснення нового навчального матеріалу вчитель, залучаючи учнів до активної пізнавальної діяльності, сприяє розумінню ними конкретних виявів узагальненого знання, розвиває здатність підводити конкретні знання до узагальнень. Якого дидактичного принципу дотримується вчитель?*

Відповідь:

а) міцності знань, умінь; б) конкретності та узагальненості знань; в) диференціації навчання; г) доступності навчання.

13. Яку категорію дидактики трактують як норму дії, що має конкретне значення як вимога до викладання?

Відповідь:

- а) теорію навчання; б) правило навчання; в) принцип навчання;
- г) закони навчання; г) закономірність навчання.

14. Ефективність організації процесу навчання суттєво залежить від дотримання закономірності... (Вставте пропущену закономірність). За цією закономірністю вчитель повинен брати до уваги:

- ♦ у центрі навчального процесу є учень, який володіє певними реальними навчальними можливостями для вдосконалення своїх здібностей та здобуття знань;
- ♦ індивідуальний підхід до кожного учня на основі його інтересів, зацікавленості щодо здобуття знань сприяє розвитку творчих здібностей школяра.

Відповідь:

- а) залежність навчання від умов, в яких воно відбувається;
- б) зумовленість навчання потребами суспільства;
- в) єдність процесів викладання і навчання
- г) взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в навчальному процесі;
- г) взаємозв'язок навчання і реальних пізнавальних можливостей учня;
- д) взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості.

15. Складну навчальну інформацію учитель повинен викладати майстерно, просто й дохідливо (від простого — до складного). Який це принцип дидактики?

Відповідь:

- а) диференціації навчання; г) міцності знань, умінь;
- б) емоційності навчання; г) свідомості й активності учнів.
- в) доступності навчання; д) наочності навчання.

16. Пояснюючи нову тему, вчитель використовує різноманітний дидактичний матеріал, моделі та інші засоби, що сприяє

розумовому розвитку учнів, допомагає виявити зв'язок між науковими знаннями. Якого принципу дидактики дотримується вчитель?

Відповідь:

а) диференціації навчання; б) міцності знань, умінь; в) доступності навчання; г) свідомості й активності учнів; г) наочності.

17. *Швидкість знаходження варіативних способів застосування досягнутих знань за зміни ситуації — це...*

Відповідь:

а) гнучкість знань; в) оперативність знань;
б) повнота знань; г) глибина знань.

18. *Який принцип в умовах диференційованої предметної системи навчання забезпечує формування єдиної, цілісної наукової картини знань, виключає дублювання, сприяє економії навчального часу?*

Відповідь:

а) диференціації навчання; г) міцності знань, умінь;
б) емоційності навчання; г) свідомості й активності учнів;
в) міжпредметних зв'язків; д) доступності навчання.

19. *... — це такий компонент логічної структури педагогічної науки, що відображає об'єктивні, внутрішні, суттєві і порівняно стійкі зв'язки педагогічних явищ, сприяє науковому управлінню навчальною і виховною діяльністю, передбаченню результатів управлінського рішення, спрямованого на оптимізацію змісту, форм і методів цієї діяльності (вставте категорію).*

Відповідь:

а) теорія навчання; б) правило навчання; в) принцип навчання;
г) закон навчання; г) закономірність навчання.

20. *Відповідно до якого принципу навчальний матеріал має відповідати структурі певної галузі знань і навчального предмета, специфіці його розділів і тем?*

Відповідь:

а) диференціації навчання; б) доступності навчання;

- в) міцності знань, умінь; г) науковості;
г) емоційності навчання; д) свідомості й активності учнів.

21. *Закономірність...* (вставте правильну відповідь) *свідчить про спільну діяльність вчителя та учня, за якої:*

- ♦ процес навчання базується на єдності цілей учня і вчителя;
- ♦ ефективність навчання залежить від мотивації та активності дій учнів;
- ♦ ученя розвивається у процесі навчання;
- ♦ учитель поліпшує свої професійні знання, вміння й навички;
- ♦ взаємодія суб'єктів процесу навчання є цілеспрямованою.

Відповідь:

- а) залежність навчання від умов, в яких воно відбувається;
б) зумовленість навчання потребами суспільства;
в) єдність процесів викладання і навчання
г) взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в навчальному процесі;
г) взаємозв'язок навчання і реальних пізнавальних можливостей учня;
д) взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості.

22. *Визначте правильне співвідношення між такими дидактичними категоріями та їхніми дефініціями:*

а) принцип навчання	А Б В Г;
б) педагогічний закон	А Б В Г;
в) правило навчання	А Б В Г;
г) закономірність навчання	А Б В Г.

Відповідь:

- А — це такий компонент логічної структури педагогічної науки, що відображає об'єктивні, внутрішні, суттєві і порівняно стійкі зв'язки педагогічних явищ, сприяє науковому управлінню навчальною і виховною діяльністю, передбаченню результатів управлінського рішення, спрямованого на оптимізацію змісту, форм і методів цієї діяльності;
Б — це стійкі педагогічні явища, які базуються на повторюва-

ності фактів, навчальних дій і є теоретичною основою принципів навчання;

В — це певна система головних дидактичних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує його ефективність;

Г — це такий компонент логічної структури педагогічної науки, що відображає об'єктивні, внутрішні, суттєві і порівняно стійкі зв'язки педагогічних явищ, сприяє науковому управлінню навчальною і виховною діяльністю, передбаченню результатів управлінського рішення, спрямованого на оптимізацію змісту, форм і методів цієї діяльності.

23. *За цією закономірністю:*

- ♦ *учитель повинен у своїй роботі брати до уваги досягнення педагогічної науки;*
- ♦ *він має добирати методи і форми навчання, які стимулюють розвиток логічного мислення, уміння школяра застосовувати теоретичні знання на практиці, виявляти власну ініціативу та нестандартність у прийнятті рішень;*
- ♦ *шкільні підручники, навчальні посібники також повинні бути зорієнтовані на дотримання цієї закономірності.*

Про яку, на Вашу думку, закономірність йдеться?

Відповідь:

- а) залежність навчання від умов, в яких воно відбувається;
- б) зумовленість навчання потребами суспільства;
- в) єдність процесів викладання і навчання
- г) взаємозалежність завдань, змісту, методів і форм навчання в навчальному процесі;
- г) взаємозв'язок навчання і реальних пізнавальних можливостей учня;
- д) взаємозалежність процесів навчання, освіти, виховання, розвитку особистості.

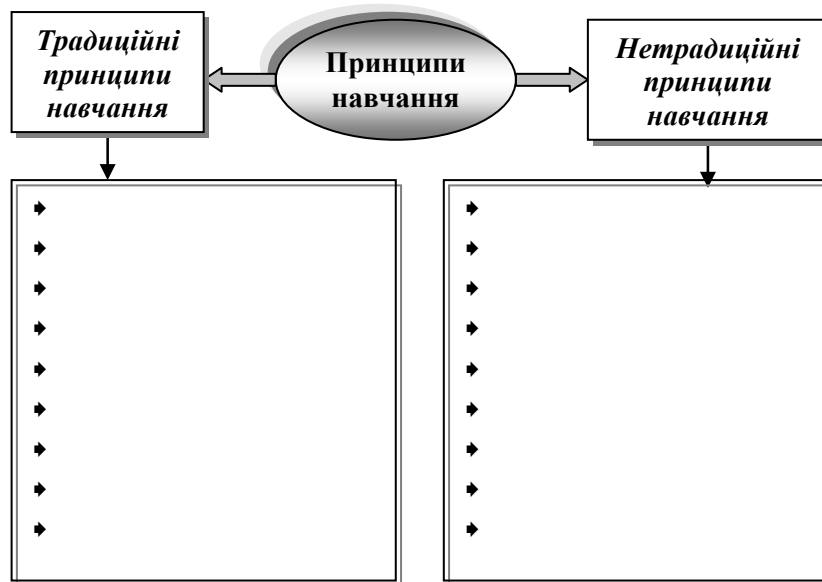
24. *У чому, на Вашу думку, полягає відмінність принципу навчання від правила навчання?*

Відповідь:

- а) принцип є продовженням правила;

- б) правило має суб'єктивний характер, а дидактичний принцип — об'єктивної закономірності;
- в) правило виражає загальну закономірність, а дидактичний принцип підпорядкований правилу;
- г) принцип має характер загальної закономірності, а правила конкретизують принцип і відображають дії, що наявні в конкретній педагогічній ситуації;
- ґ) правильної відповіді немає.

25. Закінчіть рисунок, розподіливши принципи навчання у відповідні колонки.

Відповідь:

а) диференціації навчання;	е) демократизації навчання;
б) виховання здорової дитини;	є) міцності знань, умінь;
в) зв'язку навчання з життям;	ж) доступності навчання;
г) свідомості й активності учнів;	з) емоційності навчання;
ґ) оптимізації навчання;	и) реалізації міжпредметних зв'язків;
д) науковості;	і) нетрадиційності системи навчання.

26. Дидактичні правила випливають з певних принципів навчання. З'єднайте стрілками принципи навчання і правила, що їм відповідають:

Принцип науковості	Засвоєння учнями нового навчального матеріалу здійснюйте від відомого до невідомого, від простого до складного, від легкого до важкого, від загального до конкретного
Принцип наочності	Щоб забезпечити розуміння учнями причинно-наслідкових зв'язків у навчальному матеріалі, використовуйте проблемні запитання (“Чому ...?”, “Як Ви думаєте...?”)
Принцип доступності навчання	Повторення та закріплення вивченого навчального матеріалу організовуйте так, щоб активізувати не тільки пам'ять, але й мислення та почуття учнів
Принцип міцності знань, умінь	Стежте за тим, щоб самостійні спостереження учнів були систематизовані та відповідали причині й наслідку незалежно від порядку, в якому вони здійснювалися
Принцип свідомості й активності учнів	Під час пояснення вчитель повинен розвивати мислення учнів, застосовуючи методи наукового пізнання

27. У закономірностях навчання знаходять своє відображення закономірності пізнавального розвитку особистості:

- А) вищі психічні функції (абстрактно-логічне мислення, довільна пам'ять, воля, мовлення та ін.) виникають спочатку як форма взаємодії, співробітництва з іншими людьми і лише згодом вони стають внутрішніми індивідуальними функціями самої особистості;
- Б) засвоєння знань здійснюється лише в активній пізнавальній та практичній діяльності особистості;
- В) пізнавальний розвиток — це послідовний процес закономірної зміни стадій, кожна з яких ґрунтується на попередній і є основою для наступної;
- Г) пізнавальний розвиток здійснюється тоді, коли знання особистості вступають у суперечності з практичним і пізнавальним досвідом;
- Ґ) відкриття внутрішньої структури, закономірності в організації знань сприяє кращому їх осмисленню і запам'ятовуванню;
- Д) частка збереження навчального матеріалу обернено пропорційна до його обсягу.

Хто сформулював ці закономірності?

Відповідь:

- а) Ж. Піаже; б) Дж. Брунер; в) С. Рубінштейн;
г) Г. Еббінгауз; ґ) Л. Виготський; д) Ж. Піаже.

28. І. П. Підласий виокремлює такі дидактичні закономірності (вставте пропущене):

- А — ... (закономірності, які охоплюють своєю дією всю систему навчання);
- Б — ... (коли дії поширюються тільки на окремі компоненти системи навчального процесу).

29. З'єднайте стрілками відповідні закономірності навчання:

<i>Психологічні</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ розвиток школяра зумовлений розвитком інших учнів, з якими він прямо чи опосередковано спілкується; ♦ продуктивність навчання залежить від обсягу та інтенсивності пізнавальних контактів
<i>Дидактичні</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ продуктивність навчання прямо пропорційна інтересові учнів до навчальної діяльності; ♦ продуктивність навчання прямо пропорційна навчальним можливостям учнів
<i>Соціологічні</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ефективність навчання залежить від управління; ♦ результати навчання прямо пропорційні ставленню учнів до навчальної роботи, до своїх навчальних обов'язків; ♦ результати навчання прямо пропорційні працездатності вчителя
<i>Кібернетичні</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ результати прямо пропорційні тривалості навчання; ♦ продуктивність засвоєння заданого обсягу знань, умінь зворотно пропорційна кількості, трудності та складності виучуваного матеріалу, дій, що формуються; ♦ результати навчання прямо пропорційні усвідомленню вчителями цілей навчання
<i>Організаційні</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ продуктивність навчання прямо пропорційна обсягові навчальної (пізнавальної) діяльності учнів; ♦ розумовий розвиток учнів прямо пропорційний засвоєнню обсягу взаємозв'язаних знань, умінь, досвідові практичної діяльності
<i>Гносеологічні</i>	<ul style="list-style-type: none"> ♦ ефективність навчання прямо пропорційна частоті та обсягові зворотного зв'язку; ♦ якість знань залежить від ефективності контролю; ♦ якість навчання прямо пропорційна якості управління навчальним процесом

30. Яке з нижченаведених визначень дидактичних принципів є правильним і найповніше розкриває сутність цієї категорії?

Відповідь:

- а) принципи навчання — це система найважливіших вимог, дотримання яких забезпечує ефективне і якісне функціонування дидактичного процесу;
- б) принципи навчання — це вихідні положення, що визначають діяльність педагога і характер навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- в) принципи навчання — це норми дидактичної поведінки, дотримання яких дає змогу педагогові ознайомити учнів з основними професійними знаннями, формувати практичні навички і вміння, розвивати розумові та фізичні здібності, формувати особистість учня, а також заохочувати учнів до навчання;
- г) принципи навчання — це спрямовувальні положення, нормативні вимоги до організації та проведення дидактичного процесу, які мають характер загальних вказівок, правил і норм та впливають із його закономірностей.
- г) принципи навчання — певна система головних дидактичних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує його ефективність.

Тема 4. ПРОЦЕС НАВЧАННЯ

1. Сутність.
2. Головні функції.
3. Рушійні сили.
4. Структура.
5. Специфіка організації процесу навчання в загальноосвітній школі.
6. Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання.

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л.* Педагогіка: Підручник. К., 2003.
5. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
6. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
8. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
9. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
10. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
11. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. *Двосторонній процес взаємопов'язаних діяльностей учителя і учнів, спрямований на оволодіння учнями системою знань з основ наук, умінь і навичок їхнього практичного застосування, розвиток творчих здібностей учнів, називають...*

Відповідь:

а) процесом учіння; б) навчальним процесом; в) процесом навчання.

2. *Система організації навчально-виховної діяльності, в основі якої лежить органічна єдність і взаємозв'язок викладання й учіння, що спрямована на досягнення цілей навчання й виховання, — це...*

Відповідь:

а) навчальний процес; б) процес виховання; в) процес навчання.

3. *Зазначте, у якому рядку перелічено головні функції навчання.*

Відповідь:

а) освітня, виховна, розвивальна;
б) комунікативна, організаторська, діагностична;
в) виховна, комунікативна, репродуктивна.

4. *Функції навчання визначають мету навчального процесу і відповідають на запитання “Для чого навчають учнів у різних освітньо-виховних системах?”*

Відповідь:

а) так; б) ні.

5. *Яка схема відображає методологічну основу навчання?*

Відповідь:

а) абстрактне мислення — живе споглядання — практика;
б) живе споглядання — практика — абстрактне мислення;
в) живе споглядання — абстрактне мислення — практика.

6. *Процес навчання характеризується наявністю багатьох суперечностей.*

Відповідь:

а) так; б) ні.

7. *Оволодіння знаннями, уміннями і навичками — це загальна характеристика... цілей навчання.*

Відповідь:

а) освітніх; б) виховних; в) розвивальних.

8. *Розвиток мислення, пам'яті, творчих здібностей навчальних інтересів, загальний розвиток учнів — це характеристика... цілей навчання.*

Відповідь:

а) освітніх; б) виховних; в) розвивальних.

9. *Формування основних світоглядних ідей, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури — це характеристика... цілей навчання.*

Відповідь:

а) освітніх; б) виховних; в) розвивальних.

10. *Упорядкуйте структурні компоненти процесу навчання.*

Відповідь:

а) стимуляційно-мотиваційний; б) операційно-діяльнісний;
в) контрольньо-регульовальний; г) оцінно-результативний
г) змістовий; д) цільовий.

11. *Учитель повинен ретельно обмірковувати зміст навчального матеріалу, конкретизувати обсяг теоретичних положень, визначати уміння та навички, які необхідно сформувати у процесі вивчення нового матеріалу. Це характеристика... компонента навчання.*

Відповідь:

а) контрольньо-регульовального; б) операційно-діяльнісного;
в) стимуляційно-мотиваційного; г) оцінно-результативного;
г) змістового; д) цільового.

12. *Цей компонент охоплює всі методи та їх складові, якими оперує кожен учитель у процесі своєї діяльності, а також і форми організації навчання.*

Відповідь:

- а) стимуляційно-мотиваційний; б) операційно-діяльнісний;
в) контрольно-регулювальний; г) оцінно-результативний;
г) змістовий; д) цільовий.

13. *Який компонент містить методи контролю, самоконтролю і взаємоконтролю, якими користується вчитель під час викладання нового матеріалу?*

Відповідь:

- а) стимуляційно-мотиваційний; б) операційно-діяльнісний;
в) контрольно-регулювальний; г) оцінно-результативний
г) змістовий; д) цільовий.

14. *Важливою характеристикою... компонента навчання є чітко визначені педагогом завдання навчання, розвитку та виховання.*

Відповідь:

- а) контрольно-регулювального; б) операційно-діяльнісного;
в) стимуляційно-мотиваційного; г) оцінно-результативного;
г) змістового; д) цільового.

15. *Формування потреб у знаннях і мотивів навчальної діяльності — це положення... компонента навчання.*

Відповідь:

- а) контрольно-регулювального; б) операційно-діяльнісного;
в) стимуляційно-мотиваційного; г) оцінно-результативного;
г) змістового; д) цільового.

16. *Зазначте, який компонент процесу навчання передбачає оцінювання якості знань учнів, яке здійснюють як педагоги, так і вони самі.*

Відповідь:

- а) стимуляційно-мотиваційний; б) операційно-діяльнісний;
в) контрольно-регулювальний; г) оцінно-результативний
г) змістовий; д) цільовий.

17. *Ідеальне мисленнєве передбачення педагогами і учнями кінцевого результату навчального процесу — це...*

Відповідь:

а) мета навчання; б) принцип навчання; в) закон навчання.

18. *Визначте послідовність ланок внутрішнього процесу засвоєння знань.*

Відповідь:

а) сприймання; б) узагальнення; в) застосування на практиці;
г) закріплення; г) осмислення; д) розуміння.

19. *Мотиви навчання — це...*

Відповідь:

а) внутрішня спонукальна сила, яка забезпечує рух особистості до пізнавальної діяльності, збільшує розумову активність;
б) об'єктивні, внутрішні, суттєві та порівняно стійкі зв'язки, які виявляються під час організації та проведення навчального процесу;
в) стійкі педагогічні явища, які базуються на повторюваності фактів, навчальних дій і є теоретичною основою принципів навчання.

20. *Виділяють такі групи мотивів...*

Відповідь:

а) конструктивні, комунікативні, організаторські, дидактичні, пізнавальні;
б) вербальні, матеріальні, біоенергетичні, мануальні, технічні;
в) соціальні, спонукальні, пізнавальні, професійно-ціннісні, меркантильні.

21. *Процес засвоєння знань починається з...*

Відповідь:

а) розуміння; б) сприймання; в) запам'ятовування;
г) осмислення.

22. *Що є результатом осмислення?*

Відповідь:

а) розуміння; б) сприймання; в) запам'ятовування.

23. *Аналіз сприйнятих, зафіксованих в уявленнях зовнішніх властивостей і ознак предметів та явищ, що підлягають вивченню; логічне групування ознак і властивостей предметів та явищ, які вивчають, і виділення з-поміж них найсуттєвіших, найбільш загальних; мисленнєве осягнення суті предметів і явищ, що підлягають вивченню, формування теоретичних понять, узагальнювальних висновків, правил тощо; перевірка обґрунтованості й достовірності зроблених теоретичних висновків — це мисленнєві операції процесу...*

Відповідь:

а) розуміння; б) сприймання; в) запам'ятовування;
г) осмислення.

24. *Для якого виду вправ актуалізація опорних знань і навичок є дидактичною метою?*

Відповідь:

а) підготовчих; б) пробних; в) тренувальних; г) вступних;
г) творчих.

25. *Оволодіння навичками у стандартних умовах є дидактичним завданням... вправ.*

Відповідь:

а) підготовчих; б) пробних; в) тренувальних; г) вступних;
г) творчих.

26. *Засвоєння знань (правил, понять) є дидактичним завданням... вправ.*

Відповідь:

а) підготовчих; б) пробних; в) тренувальних; г) вступних;
г) творчих.

27. *Мисленнєву діяльність, у процесі якої знання про об'єкти, які вивчають, організуються у певну систему за обраним принципом, називають...*

Відповідь:

а) узагальненням; б) систематизацією.

28. *Ефективність, якість, оптимальність витрат часу і зусиль учителів та учнів – це критерії... процесу навчання*

Відповідь:

а) оптимізації; б) інтенсифікації; в) екстенсифікації.

29. *Досягнення у навчання бажаних результатів унаслідок напруження розумових можливостей особистості передбачає... процесу навчання.*

Відповідь:

а) оптимізація; б) інтенсифікація; в) екстенсифікація.

30. *Розвиток як результат навчання — це...*

Відповідь:

- а) система знань, умінь, навичок, розвиток і вихованість учнів;
- б) знаюча, вміюча і творчо підготовлена людина;
- в) готовність до самостійної організації своєї розумової діяльності відповідно до поставлених завдань різного рівня складності;
- г) процес, у якому відбувається стимулювання і організація активної навчальної-пізнавальної діяльності учнів;
- г) цілеспрямований процес формування у дітей необхідних поглядів і властивостей.

Тема 5. ЗМІСТ ОСВІТИ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

1. Поняття про зміст освіти.
2. Основні тенденції розвитку змісту сучасної шкільної освіти.
3. Теорії змісту шкільної освіти.
4. Підходи до формування змісту освіти в сучасній дидактиці.
5. Стандарти освіти.
6. Основні джерела змісту освіти (навчальний план, навчальна програма, навчальний предмет, підручники).

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Заячківська Н. М.* Зміст освіти в середній загальноосвітній школі. Львів, 2001.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л.* Педагогіка: Підручник. К., 2003.
5. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
6. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
7. *Подласый И. П.* Педагогика: Учеб. пособие. М., 1996.
8. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
9. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
10. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
11. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

Тестові завдання

1. Яка дидактична категорія відображає соціальний досвід, в якому виділяються відомі людям знання про природу, людину, суспільство, а також вміння виконувати різні види діяльності?

Відповідь:

- а) “принцип навчання”; б) “зміст освіти”;
в) “метод навчання”; г) “форма організації навчання”.

2. Під змістом освіти розуміють:

Відповідь:

- а) спеціально організовану діяльність учителя та учнів, що відбувається у визначеному порядку і певному режимі;
б) елементи методу навчання, його складові;
в) систему знань, умінь, відібраних для вивчення в певному типі навчального закладу;
г) вихідні, базові положення, які визначають форми і методи навчання відповідно до загальних цілей і закономірностей процесу навчання.

3. Категорія змісту освіти є конкретною відповіддю на таке запитання дидактики:

Відповідь:

- а) Як вчити? б) Що вчити? в) Коли вчити? г) Для чого вчити?

4. Зміст навчання визначається:

Відповідь:

- а) навчальними планами, навчальними програмами, підручниками;
б) навчальними планами і підручниками;
в) навчальними програмами;
г) навчальними підручниками, посібниками та електронними носіями інформації.

5. Серед систем, які зумовлюють формування змісту освіти, виділяють такі:

Відповідь:

- а) прийнятих цілей; б) методів навчання; в) можливостей;
- г) соціальних і особистих потреб; г) педагогічних намірів;
- д) побажань батьків; е) їхніх соціальних і наукових досягнень;
- є) принципів навчання.

6. *Зміст загальної середньої освіти охоплює різні види знань, які характерні для фундаментальних наук. Серед них:*

Відповідь:

- а) основні поняття і терміни; б) уміння; в) навички; г) теорії.

7. *Уміння, доведені до автоматизму, — це...*

Відповідь:

- а) знання; б) факти; в) навички; г) ідеї.

8. *Теорія організації змісту освіти, згідно з якою головним завданням освіти є розвиток розумових здібностей учнів, їх логічного мислення, уваги, пам'яті, інтелекту, а не набуття фактологічних знань — це...*

Відповідь:

- а) теорія формальної освіти; б) теорія матеріальної освіти;
- в) дидактичний утилітаризм; г) теорія структуралізму.

9. *На чому ґрунтується визначення змісту навчання відповідно до підходів, що характеризують сучасну дидактику?*

Відповідь:

- а) диференційовані навчальні плани, програми;
- б) спонтанні інтереси і ситуативна активність учнів;
- в) поглиблення процесів інтеграції навчальних курсів;
- г) стабільна навчальна програма.

10. *Реорганізація змісту освіти в руслі сучасних освітніх реформ передбачає:*

Відповідь:

- а) збільшення питомої ваги готової інформації;
- б) розвиток творчих можливостей спеціаліста, його здатності до самостійних дій;

- в) тісний зв'язок освіти з наукою;
 - г) перехід від концепції випереджального до концепції підтримувального навчання; спрямованість на самостійне одержання, аналіз та застосування інформації.
11. *Гуманізація як одне з принципових положень, що лежить в основі формування змісту сучасної освіти, передбачає:*

Відповідь:

- а) альтернативні можливості для здобуття освіти відповідно до індивідуальних здібностей;
 - б) оптимальне співвідношення гуманітарних і природничих дисциплін, формування гуманістичного типу мислення, утвердження людини як найвищої соціальної цінності;
 - в) відповідність запропонованих для вивчення у школі знань новітнім досягненням наукового, соціального і культурного прогресу;
 - г) широке застосування у процесі навчання новітніх інформаційних технологій.
12. *Таке завдання сучасної дидактики, як впорядкування змісту окремого навчального предмета щодо основного ядра, покликана вирішити:*

Відповідь:

- а) диференціація навчання; в) міжпредметна інтеграція;
 - б) внутрішньопредметна інтеграція; г) гуманітаризація навчання.
13. *Застосування нових інформаційних технологій — положення, що лежить в основі формування змісту сучасної освіти. Його мета —...*

Відповідь:

- а) розширення обсягу знань, які вивчають у школі, завдяки новим способам їхнього структурування;
- б) спрощення сприйняття нового навчального матеріалу;
- в) використання динамічних наочно-образних моделей;
- г) правильної відповіді немає.

14. Який державний документ містить зведення норм і положень щодо рівня початкової, базової та повної загальної середньої освіти та гарантії держави щодо його досягнення?

Відповідь:

а) навчальний план; б) Державний стандарт загальної середньої освіти; в) навчальна програма; г) Державна програма “Освіта (Україна XXI ст.)”.

15. ... — державний документ, що визначає повний перелік навчальних предметів, які вивчають у закладі освіти, розподіл їх за роками навчання, кількість годин з кожної дисципліни за весь час навчання, структуру навчального року (вставте назву)

Відповідь:

а) навчальний план; б) навчальна програма; в) підручник; г) навчальний посібник.

16. Яка складова змісту загальної середньої освіти (згідно з Концепцією загальної середньої школи) має рекомендаційний характер, охоплює регіональний та шкільний блоки і призначена для реагування на запити суспільства?

Відповідь:

а) інваріантна складова; б) пояснювальна записка; в) змінна складова; г) варіативна складова; г) загальнообов'язкова складова.

17. Який відсоток навчального часу припадає на варіативний компонент у змісті шкільної освіти у старшій школі?

Відповідь:

а) 8–10%; б) 15–20%; в) до 35%; г) до 50%.

18. Якими законодавчими документами України про освіту регулюється Базовий навчальний план загальноосвітніх навчальних закладів України?

Відповідь:

а) Закон України “Про загальну середню освіту”;
б) Закон України “Про вищу освіту”;
в) Державна національна програма “Освіта: Україна XXI ст.”;

г) Концепція загальної середньої школи (12-річна школа).

19. Яка складова змісту загальної середньої освіти є незмінною і єдиною для всіх закладів загальної середньої освіти?

Відповідь:

а) інваріантна складова; б) пояснювальна записка; в) змінна складова; г) варіативна складова; г) загальнообов'язкова складова.

20. Профільності навчання в старшій школі досягають завдяки:

Відповідь:

а) інваріантній складовій змісту загальної середньої освіти;
б) варіативній частині змісту загальної середньої освіти;
в) поглибленому вивченню відповідних предметів інваріантної частини;
г) навчальній програмі.

21. Що таке навчальна програма?

Відповідь:

а) навчальна програма визначає порядок вивчення навчальних дисциплін, кількість годин на них, початок і кінець кожної чверті;
б) навчальна програма визначає зміст і обсяг знань, умінь і навичок з кожного навчального предмета, зміст розділів і тем з розподілом їх за роками навчання;
в) навчальна програма визначає повний перелік навчальних предметів, які вивчають у закладі освіти;
г) навчальна програма визначає структуру навчального року.

22. Основні розділи навчальної програми:

Відповідь:

а) пояснювальна записка;
б) тематичний зміст навчального матеріалу;
в) інваріантна складова;
г) варіативна складова;
г) орієнтовна кількість годин на вивчення кожного питання курсу;

- д) позатекстовий компонент;
- е) обсяг знань, умінь та навичок з певного предмета для учнів кожного класу;
- є) критерії оцінювання знань, умінь і навичок учнів.

23. Пояснювальна записка містить:

Відповідь:

- а) поділ навчального предмета на розділи і теми;
- б) мету вивчення певного предмета;
- в) критерії оцінювання знань, умінь і навичок;
- г) перелік навчального обладнання, наочних посібників, літератури для учнів.

24. Назвіть головні принципи побудови навчальної програми.

25. На якому рівні 12-річної загальної середньої освіти передбачено такі блоки дисциплін, як обов'язкові предмети, профільні предмети і предмети за вибором учнів?

Відповідь:

- а) початкова школа; б) основна школа; в) старша школа.

26. Навчальна книга, що містить основи наукових знань з певної навчальної дисципліни й конкретизує навчальну програму, — це... (вставте пропущене).

27. До структури підручника належать:

Відповідь:

- а) запитання і завдання;
- б) орієнтовна кількість годин на вивчення кожного навчального питання курсу;
- в) ілюстративний матеріал;
- г) вказівки з реалізації міжпредметних зв'язків.

28. Вид тексту підручника за основним методом викладу матеріалу, що поданий у формі проблемного монологу з метою створення проблемних ситуацій, називають...

Відповідь:

- а) репродуктивним; б) проблемним; в) програмованим;
г) комплексним.

29. *Запитання і завдання підручників, що вимагають відтворення знань без суттєвих змін, — це...*

Відповідь:

- а) продуктивні; б) репродуктивні; в) творчі; г) креативні.

30. *... — це навчальна книга, матеріал якої розширює межі підручника, містить додаткові, найновіші та довідкові відомості (вставте пропущене).*

Відповідь:

- а) навчальний план; б) навчальна програма; в) навчальний посібник.

31. *Можливість перевірки, самооцінки і корекції процесу та результатів навчання, а також використання тренувальних вправ для формування необхідних умінь і навичок забезпечує... дидактична функція підручника (вкажіть назву).*

Відповідь:

- а) контрольно-коректувальна; б) мотиваційна; в) інформаційна;

32. *До електронних навчальних матеріалів належать... (вставте пропущене).*

Тема 6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Поняття про метод і та прийом навчання.
2. Проблема класифікації методів навчання.
3. Методи організації та здійснення навчальної діяльності.
4. Методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності.
5. Проблема вибору методів і прийомів навчання.
6. Активні та інтерактивні методи навчання.

1. *Ващенко Г. Г.* Загальні методи навчання: Підруч. для педагогів. К., 1997.
2. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
3. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
4. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
5. *Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л.* Педагогіка: Підручник. К., 2003.
6. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
7. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
8. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
9. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
10. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
11. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
12. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. *Метод навчання учнів — це...*

Відповідь:

- а) спрямованість навчання на пізнання учнів;
- б) шлях до досягнення мети;
- в) спосіб організації взаємодіяльності вчителя й учнів;
- г) сукупність прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- г) сукупність засобів навчання.

2. *Визначте ознаки, що відповідають таким класифікаціям методів навчання:*

- А) *словесні, наочні, практичні;*
- Б) *пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький;*
- В) *методи оволодіння знаннями, формування умінь й навичок, застосування знань, творчої діяльності, закріплення, перевірки знань, умінь й навичок;*
- Г) *аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, узагальнення, аналогія;*
- Г) *аудіальні, візуальні, кінетичні.*

Відповідь:

- а) ступінь пізнавальної активності учнів;
- б) тип сенсорної системи;
- в) характер дидактичних завдань;
- г) джерело знань;
- г) логіка процесу пізнання.

3. *Визначте умови, за якими методи навчання стимулюють пізнавальну активність учнів:*

Відповідь:

- а) спрямовані на ґрунтовне пояснення;
- б) змушують учнів самостійно мислити;

- в) охоплюють елемент труднощів;
- г) забезпечують доступність і легкість навчання;
- г) навчають учнів пізнавальних дій;
- д) дають змогу ґрунтовно запам'ятовувати навчальний матеріал;
- е) спрямовують учнів на формування власних висновків, суджень.

4. *Спростуйте або підтвердьте подані твердження:*

Відповідь:

- а) учитель самостійно обирає методи залежно від своїх суб'єктивних бажань й умінь;
- б) методи навчання дають змогу учням оволодіти методами пізнання;
- в) методи навчання виконують не тільки освітню, але й розвивальну, виховну функції;
- г) щоб уникнути хаосу в навчанні, вчитель повинен застосовувати єдину класифікацію методів навчання;
- г) у процесі вибору методів учитель повинен брати до уваги мету, зміст процесу навчання, вікові особливості, рівень розвитку учнів тощо;
- д) застосовуючи конкретний метод навчання, вчителю доцільно дотримуватися відповідного алгоритму дій без імпровізації, внесення власних змін, модифікацій.

5. *Словесні методи охоплюють такі методи навчання...*

6. *Визначте головні ознаки розповіді:*

Відповідь:

- а) динамічність; б) довготривалість; в) філософські роздуми;
- г) пояснення суті явища; г) конкретність; д) емоційність;
- е) науковий виклад проблеми; є) яскравість зображення фактів.

7. *Спростуйте подані твердження:*

Відповідь:

- б) розповідь застосовують тільки в класах початкової школи;
- в) метод розповіді допустимий лише для предметів гуманітарного циклу;

- г) розповідь частіше застосовують для наведення практичних прикладів;
- д) лише вчитель може користуватися цим методом.

8. Дайте найбільш точне визначення методу “кейс стаді”:

Відповідь:

- а) опис реальної життєвої ситуації, що окреслює майбутнє рішення;
- б) ситуаційна вправа, спрямована на прийняття рішення;
- в) дослідження наукових фактів;
- г) наведення конкретних прикладів.

9. Заповніть таблицю, у якій вкажіть, чи погоджуєтесь Ви з такими твердженнями: “Кейс стаді можна застосовувати ...”:

Відповідь:

Спосіб застосування кейс стаді	Відповідь	
	“так”	“ні”
а) як дискусію в класі		
б) як пояснення наукових фактів		
в) як домашнє завдання (індивідуальне або колективне)		
г) як засіб оцінювання діяльності учнів		

10. Які уміння розвивають учні чи студенти у процесі застосування кейс стаді?

11. Визначте ознаки, що вирізняють лекцію від розповіді. Лекція...

Відповідь:

- а) це науковий виклад інформації;
- б) розкриває зовнішні характеристики природних, соціальних явищ;
- в) охоплює невеликий обсяг інформації;
- г) розглядає суть об’єктів, подій, процесів, зв’язків, залежностей між ними;
- г) визначається доказовістю, аргументованістю, узагальненням наукових фактів;
- д) розвиває лише конкретно-образне мислення.

12. Який метод навчання розкриває суть явища, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності його розвитку?

Відповідь:

а) розповідь; б) інструктаж; в) пояснення; г) кейс-стаді; г) бесіда.

13. Метод інструктажу застосовують для...

Відповідь:

- а) надання учням різноманітних інструкцій;
- б) спрямування учнів на виконання навчально-пізнавальних, трудових дій у процесі самостійної роботи;
- в) роз'яснення наукових понять, теорій;
- г) визначення проблеми і шляхів її розв'язку;
- г) наведення прикладів застосування теоретичних положень на практиці.

14. Об'єднайте подані типи бесіди у дві групи за спільними ознаками:

Відповідь:

- а) вступна; б) катехізична; в) повідомлювальна; г) евристична;
- г) репродуктивна; д) пошукова; е) контроль-облікова;
- е) повторювально-узагальнювальна.

15. Які запитання у процесі бесіди стимулюють учнів до пошуку нових знань, вирішення проблеми?

Відповідь:

- а) продуктивні; б) репродуктивно-пізнавальні;
- в) закриті; г) репродуктивно-мнемічні.

16. Дискусія — це... (дайте найбільш точне визначення):

Відповідь:

- а) діалог вчителя з учнями у формі запитань і відповідей;
- б) висловлення учнями власних думок;
- в) обмін ідеями в групі з метою пошуку істини;
- г) вирішення суперечки між учнями.

17. Назвіть різноманітні форми дискусії.

18. Застосовуючи аргументи, спростуйте або підтримайте таку думку: “Дискусія й діалог — різні методи навчання”.
19. погодьтеся або висловіть свої заперечення щодо таких суджень:

Відповідь:

Спосіб застосування кейс стаді	Відповідь	
	“так”	“ні”
а) будь-яке питання може бути предметом дискусії		
б) учитель повинен визначати конкретні ідеї для обговорення		
в) завдання вчителя — не нав’язувати дискусію, а спонукати учнів до обговорення ідей		
г) дискусія може відбуватися хаотично, без чітко визначеного порядку		
г) дискусія повинна бути формою колективної роботи, а не розв’язання конфлікту		
д) важливо, щоб учні в дискусії виявляли власні емоції, переживання, інтереси		
е) дотримання правил дискусії дає змогу учням визначати позиції й шукати істину		
є) учитель зобов’язаний виправляти помилки учнів у дискусії, оцінювати їхні знання		

20. Метод ситуаційних вправ спрямований на розвиток умінь:

Відповідь:

- а) виконання письмових завдань;
- б) переказу ідей, наявних у ситуації;
- в) аналізу практичних проблем, вироблення й прийняття певного вирішення;
- г) висловлення самостійних суджень;
- г) вияву власного ставлення до ситуації.

21. Головні ознаки методу ситуаційних вправ такі:

Відповідь:

- а) наявність конкретної ситуації;

- б) застосування ситуації з конкретного літературного джерела;
 - в) читання вчителем ситуації вголос;
 - г) розробка учнями варіантів вирішення ситуації;
 - г) записування учнями ситуації в зошит;
 - д) представлення й захист розроблених шляхів розв'язку проблеми;
 - е) вибір єдиного (правильного) варіанта розв'язку;
 - е) підведення підсумку щодо аналізу й вирішення ситуації.
22. *Визначте, на Вашу думку, доцільні етапи роботи з книгою як методу навчання:*
- Відповідь:**
- а) одержання детальної інформації про автора книги;
 - б) аналіз назви книги, тексту;
 - в) побіжний огляд тексту;
 - г) читання вголос тексту;
 - г) коментоване читання тексту;
 - д) аналіз початку й кінця тексту;
 - е) поглиблене читання з детальним аналізом змісту й складанням заміток.
23. *Виберіть методи роботи з книгою та розкрийте їхній зміст.*
- Відповідь:**
- а) пояснювальне читання; б) переказ; в) конспектування;
 - г) складання плану прочитаного; г) складання анотації;
 - д) виписування цитат; е) написання тез (коротких або розгорнутих); е) написання рецензії.
24. *Що є найважливішим у процесі застосування наочних методів навчання?*
- Відповідь:**
- а) предмети, що зображують наочність;
 - б) дії учнів, зумовлені застосуванням наочних методів навчання.
25. *Визначте суть методу ілюстрування.*
- Відповідь:**
- а) показ предметів або явища у статистиці;

Відповідь:

- а) вправи; б) робота з книгою; в) написання реферату;
- г) лабораторна робота; г) відтворення теоретичних знань;
- д) спостереження; е) гра.

32. *Безпосередня мета практичної роботи полягає у...*

Відповідь:

- а) створенні реальних цінностей;
- б) виконанні практичних вправ;
- в) виконанні дослідницької роботи.

33. *Дайте визначення методу проекту.*

Відповідь:

- а) письмова робота, в якій учні виявляють власне ставлення до проблеми;
- б) самостійна, пошукова діяльність учнів, спрямована на вирішення ними практично значущої проблеми;
- в) написання учнями розгорнутого плану виконання практичних дій для вирішення проблеми;
- г) дослідницька робота, в якій учні прогнозують напрями, шляхи розвитку природних, соціальних явищ.

34. *Визначте головні ознаки ділової гри.*

Відповідь:

- а) показ учителем дій, необхідних для виконання;
- б) імітаційне моделювання практичної, виробничої ситуації;
- в) застосування провокаційних питань;
- г) наявність проблеми у змісті гри;
- г) вияв діалогічного спілкування;
- д) створення розважальної атмосфери;
- е) організація рольової взаємодії;
- е) створення труднощів.

Тема 7. ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Діагностування результатів навчання як інтегроване поняття.
2. Функції та принципи діагностування і контролю результатів навчання учнів.
3. Види, форми контролю у навчальному процесі.
4. Традиційний контроль (методи, засоби, форми організації).
5. Нетрадиційний контроль (методи, засоби, форми організації).
6. Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів у системі загальної середньої освіти.

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
3. *Ковальчук О. Б.* Діагностування результатів навчання: Навч. посіб. Львів, 2004.
4. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
5. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
6. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За ред. *О. М. Пехоти.* К., 2002.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
8. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
9. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
10. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. *Визначте правильне співвідношення між такими дидактичними категоріями та їхніми дефініціями:*

а) оцінка	А Б В Г І Д;
б) облік	А Б В Г І Д;
в) контроль	А Б В Г І Д;
г) оцінювання	А Б В Г І Д;
г) діагностування	А Б В Г І Д;
д) перевірка	А Б В Г І Д.

А — виявлення, вимірювання й оцінення навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається;

Б — фіксування результатів контролю у вигляді оцінного судження або числового бала з метою аналізу стану навчально-виховного процесу за певний період, прийняття рішень про необхідність удосконалення уроку, інших форм та методики організації навчання;

В — визначення й вираження в умовних знаках (балах), а також оцінювальних судженнях учителя ступеня засвоєння учнями знань, умінь та навичок відповідно до вимог шкільних програм, рівня старанності й стану дисципліни;

Г — з'ясування умов і обставин, у яких відбувається процес навчання, отримання чіткого уявлення про ті причини, які сприяють чи перешкоджають досягненню накреслених результатів;

І — констатація наслідків навчально-пізнавальної діяльності учнів без пояснення їхнього походження, тобто сама процедура виявлення і вимірювання;

Д — результат перевірки знань, умінь, навичок учнів.

2. *Контроль результатів навчання повинен передбачати... як засіб контролю, ... як процес), ... як результат, ... як фіксацію цього результату (Замість крапок ставте пропущені слова).*

Відповідь:

- а) діагностування результатів навчання; б) оцінку; в) облік;
- г) оцінювання результатів навчання; г) перевірку.

3. *Що таке діагностична діяльність? (Із запропонованих відповідей виберіть правильну)*

Відповідь:

- а) процес розпізнання, вчення про принципи і методи постановки діагнозу;
- б) питання, пов'язані з розробленням навчальних планів та програм дисциплін, організацією і проведенням навчальних занять, цілей, добором методів та засобів навчання, оцінкою результатів;
- в) контроль і оцінювання знань;
- г) процес, під час якого вчитель спостерігає за вихованцями, проводить анкетування, опрацьовує результати спостережень та опитувань і повідомляє про одержані результати з метою описання поведінки учнів, пояснення її мотивів або передбачення поведінки.

4. *Як називають загальну здатність, що базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню?*

Відповідь:

- а) компетенцією; б) нормою оцінювання; в) критерієм оцінювання.

5. *За сучасними вимогами оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється за... шкалою (Вкажіть).*

Відповідь:

- а) учіння; б) навчання; в) освіта; г) викладання.

6. *Контроль — це та складова діагностування результатів навчання, яка є...*

Відповідь:

- а) засобом одержання зворотної інформації;
- б) констатацією наслідків навчально-пізнавальної діяльності учнів без пояснення їхнього походження;

- в) процедурою виявлення і вимірювання навчальних досягнень учнів;
- г) кількісним показником якісних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- г) дидактичним засобом управління процесом навчання.
7. *Назвіть компоненти контролю результатів навчання:*
- Відповідь:**
- а) навчальні досягнення учнів; б) знання учнів; в) уміння учнів; г) навички учнів; г) компетенції учнів; д) оцінювання знань учнів; е) перевірка знань учнів; є) діагностування результатів навчання; ж) облік результатів навчання.
8. *Відповідно до вимог якого принципу контролю вчитель повинен брати до уваги індивідуальні особливості учнів, особливості їхніх психічних функцій, рівень самостійності у навчально-пізнавальній діяльності?*
- Відповідь:**
- а) об'єктивності; б) всебічності; в) систематичності; г) гласності; г) індивідуальності; д) єдності вимог; е) урізноманітнення видів, форм контролю.
9. *Вкажіть об'єкти контролю результатів навчання:*
- Відповідь:**
- а) навчальні досягнення учнів; б) знання учнів; в) уміння учнів; г) навички учнів; г) компетенції учнів; д) оцінювання знань учнів; е) перевірка знань учнів; є) діагностування результатів навчання; ж) облік результатів навчання.
10. *...лише констатує результати, без пояснення їхнього походження; ...розглядає результати у зв'язку зі шляхами, способами їхнього досягнення, виявляє тенденції, динаміку формування продуктів навчання; ...охоплює ..., ..., ..., нагромадження статистичних даних, їхній аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку явищ..., ...знань, умінь тих, хто навчається, долучаються до діагностування як необхідні складові (Вставте пропущене).*

Відповідь:

- а) діагностування результатів навчання; б) оцінку; в) облік;
г) оцінювання результатів навчання; г) перевірку.

11. З'єднайте стрілками функцію діагностування та контролю з відповідною педагогічною ситуацією

Стимулювально-мотиваційна функція	Завдання практичної роботи та тематичного контролю передбачають лише репродуктивну відповідь учнів на поставлені запитання. Які функції діагностування і контролю не взяв до уваги вчитель, складаючи ці завдання?
Прогностично-методична функція	Ця функція діагностування і контролю спрямовує вчителя на поліпшення методики викладання навчальної дисципліни
Розвивальна функція	Учні, очікуючи на тематичну контрольну роботу та усне опитування, які має провести вчитель, систематично готуються до уроків, регулярно виконують домашні завдання. Яка це функція контролю?
Виховна функція	Результати контролю й оцінювання знань учнів засвідчили, що якість знань, умінь і навичок учнів під час тематичної атестації становила 67%
Діагностично-корегувальна функція	Завдяки цій функції під час контролю зростає увага, пізнавальна активність учнів, активізується їхня мисленнева діяльність, розвиваються пам'ять, логічне мислення, здібності, інтереси, мовленнева культура
Інформаційна функція	
Контрольовальна функція	

12. Якого принципу необхідно дотримуватись, щоб перевірка й оцінювання знань учнів ґрунтувалися на однаковому дружньому ставленні вчителя до всіх вихованців і відповідали визначеним нормам та критеріям оцінювання?

Відповідь:

а) об'єктивності; б) всебічності; в) систематичності;
г) гласності; г) індивідуальності; д) єдності вимог;
е) урізноманітнення видів, форм контролю.

13. Учень розв'язав задачу, використовуючи алгоритм, який запропонував учитель на попередньому уроці. Який рівень діяльності виявив учень під час контролю?

Відповідь:

а) початковий; б) ознайомлювальний; в) репродуктивний;
г) реконструктивний; г) творчий; д) індивідуальний.

14. За дидактичною метою і місцем у навчальному процесі виділяють такі види контролю:

Відповідь:

а) усний; б) індивідуальний; в) комбінований; г) завершальний;
г) тематичний; д) фронтальний; е) попередній; е) підсумковий;
ж) письмовий; з) практичний; и) лабораторний; і) груповий.

15. Зміст контрольних завдань, розроблених учителем, відповідає навчальній інформації, яку учні засвоїли під час вивчення попередньої теми. Крім того, в одному із завдань передбачалося розв'язування двох типів задач, алгоритми яких розглядали на двох попередніх уроках. Учитель пояснив учням, як виконувати завдання, як їх оцінюватимуть. Які вимоги в організації контролю дотримані вчителем?

Відповідь:

а) однозначність; б) змістовність; в) діагностичність;
г) надійність; г) об'єктивність; д) суб'єктивність.

16. Оцінюючи знання, вміння і навички учнів, учитель до деяких учнів виявляє надмірну поблажливість. Який принцип контролю результатів навчання порушив учитель?

Відповідь:

- а) об'єктивності; б) всебічності; в) систематичності;
г) гласності; г) індивідуальності; д) єдності вимог;
е) урізноманітнення видів, форм контролю.

17. *До методів усного традиційного контролю належать...*

Відповідь:

- а) фронтальна бесіда; б) інтерпретація графіків; в) розповідь учня; г) диктант; г) самостійне розв'язування задачі; д) опис будови приладу.

18. *Відповідаючи на запитання, учень логічно і ґрунтовно розкрив основні положення теорії. Під час розв'язування нестандартної задачі самостійно проаналізував її, запропонував оригінальний і простіший метод розв'язування. Його знання відповідають... рівню та оцінці... балів (Вставте пропущене).*

19. *Назвіть традиційні методи контролю.*

Відповідь:

- а) диктант; б) лабораторна робота; в) тестовий контроль знань; г) письмова контрольна робота; г) іспит; д) реферативна робота; е) комп'ютерний контроль знань; е) інструктаж; ж) розповідь учня; з) роз'яснення способу розв'язування задачі; и) короткочасна самостійна робота; і) програмований контроль знань.

20. *Способи, за допомогою яких визначають результативність навчально-пізнавальної та інших видів діяльності учнів і педагогічної роботи вчителя, називають...*

Відповідь:

- а) методами контролю; б) методами самоконтролю; в) засобами контролю; г) методами взаємоконтролю; г) методами перевірки.

21. *Який принцип передбачає творчий підхід вчителя до організації і проведення контролю, вміння вчителя спонукати учнів до самоконтролю і взаємоконтролю?*

Відповідь:

- а) об'єктивності; б) всебічності; в) систематичності;

- г) гласності; г) індивідуальності; д) єдності вимог;
е) урізноманітнення видів, форм контролю.

22. *До методів лабораторного контролю належать...*

Відповідь:

- а) переказ; б) розповідь; в) виконання дослідів за інструкцією;
г) виконання проблемно-експериментальних завдань; г) бесіда;
д) графічна робота; е) комбінований контроль; е) інструктаж;
ж) взаємоконтроль; з) диктант.

23. *Під час виконання контрольної роботи учень застосував свій оригінальний метод, який дав йому змогу знайти розв'язки задачі значно коротшим шляхом. Вкажіть рівень діяльності учня у процесі контролю.*

Відповідь:

- а) початковий; б) ознайомлювальний; в) репродуктивний;
г) реконструктивний; г) творчий; д) індивідуальний.

24. *Складаючи завдання тестового контролю, вчитель передбачив перевірку засвоєння учнями понять, фактів, явищ, теорій, законів, розробив завдання, що потребують застосування знань у змінених ситуаціях. Якого принципу контролю результатів навчання дотримався вчитель?*

Відповідь:

- а) об'єктивності; б) всебічності; в) систематичності; г) гласності;
г) індивідуальності; д) єдності вимог; е) урізноманітнення видів, форм контролю.

25. *Учитель поділив учнів класу на мікрогрупи. Учні кожної мікрогрупи виконували проект на дослідження певної проблеми, пов'язаної з використанням знань з теми, що вивчали на двох попередніх уроках. За якою формою був організований учителем контроль навчання учнів?*

Відповідь:

- а) початковою; б) попередньою; в) поточною; г) завершальною;
г) груповою; д) підсумковою; е) індивідуальною; е) тематичною;
ж) комбінованою; з) фронтальною; и) періодичною.

26. Який контроль передбачає залучення учнів до виявлення та оцінювання знань своїх однокласників?

Відповідь:

а) фронтальний; б) індивідуальний; в) груповий; г) перевірка;
г) самоконтроль; д) взаємоконтроль.

27. За способом здобуття інформації в процесі контролю виділяють такі його види:

Відповідь:

а) фронтальний; б) попередній; в) письмовий; г) завершальний;
г) підсумковий; д) усний; е) індивідуальний; є) комбінований;
ж) груповий; з) практичний; и) лабораторний; і) тематичний.

28. Одна з форм перевірки знань, умінь і навичок суб'єктів учіння з якого-небудь навчального предмета, що у перекладі з латини означає зважування, досліджування, випробовування, — це...

Відповідь:

а) диктант; б) лабораторна робота; в) тестовий контроль знань;
г) письмова контрольна робота; г) іспит; д) реферативна робота;
ж) роз'яснення способу розв'язування задачі; з) розповідь учня;
е) програмований контроль знань; є) інструктаж.

29. До методів нетрадиційного контролю належать такі:

Відповідь:

а) розповідь учня; б) безмашинний програмований контроль;
в) тестовий контроль; г) машинний програмований контроль;
г) вікторина; д) диктант.

30. У контрольній роботі одним із завдань передбачалося розв'язування нетипової задачі. Учень, видозмінивши алгоритм, запропонований учителем на попередньому уроці, розв'язав цю задачу. Який рівень діяльності виявив учень під час виконання контрольної роботи?

Відповідь:

а) початковий; б) реконструктивний; в) ознайомлювальний;
г) репродуктивний; г) творчий; д) індивідуальний.

31. *Учитель, перевіряючи підготовку учнів до виконання лабораторної роботи, провів фронтальну бесіду з метою відтворення учнями навчального матеріалу теми. Які запитання використав учитель?*

Відповідь:

а) репродуктивні; б) реконструктивні; в) творчі; г) звичайні; г) проблемні; д) креативні.

32. *Завдання стандартизованої форми, виконання якого має виявити наявність певних знань, умінь і навичок, здібностей чи інших психологічних характеристик (інтересів, емоційних реакцій тощо), називають...*

Відповідь:

а) розрахунковими; б) тестами; в) програмним забезпеченням; г) робочою матрицею; г) ключем відповіді.

33. *Які головні критерії характеризують якість діагностичних тестів?*

Відповідь:

а) репродуктивність; б) реконструктивність; в) діагностичність; г) об'єктивність; г) креативність; д) надійність; е) валідність; е) самостійність; ж) творчість.

34. *Як називають тести, на які можливий тільки один з варіантів відповіді ("так" чи "ні" та ін.)?*

Відповідь:

а) репродуктивними; б) реконструктивними; в) звичайними; г) вибірковими; г) тестами досягнень; д) альтернативними; е) конструктивними; є) творчими; ж) тестами креативності; з) критеріально-орієнтованими.

35. *Педагогічними оцінними діями вважають...*

Відповідь:

а) діяльність педагога, яка поєднує мотиви й цілі контролю та оцінювання результатів навчання учнів, оцінні дії вчителя, оцінні вміння й навички, оперативне опрацювання ним одержаної інформації під час контролю, прийняття рішень,

- перевірку результатів і корегування дій, відображення результатів у вигляді оцінки чи відповідних суджень;
- б) відображення різноманітних відносин, реалізованих за допомогою порівняння предмета оцінювання та оцінної основи;
 - в) діяльність людини, що відображається в її свідомості у вигляді уявлень, фактів, понять, законів, теорій;
 - г) процес порівняння ступеня засвоєння учнями знань, навичок і вмінь з еталонними уявленнями, описами в навчальних програмах, порадиниках та інших нормативних документах.

36. *Як називають тести, що дають змогу оцінити рівень засвоєння ключових понять, провідних ідей теми, елементів навчальної програми, способів дій у межах навчальної дисципліни, своєчасно виявити прогалини і ліквідувати їх?*

Відповідь:

- а) репродуктивними; б) реконструктивними; в) звичайними;
- г) вибірковими; г) тестами досягнень; д) альтернативними;
- е) конструктивними; є) творчими; ж) тестами креативності;
- з) критеріально-орієнтованими.

37. *Учень правильно відповів на шість (з десяти) запитань тестового контролю. Теоретичний навчальний матеріал він відтворив відповідно до тексту підручника. За допомогою вчителя розв'язав задачу. Знання учня відповідають ... рівню та оцінці... балів. (Вставте пропущене).*

38. *За формою організації контролю у навчальному процесі виділяють...*

Відповідь:

- а) фронтальний; б) попередній; в) письмовий; г) завершальний;
- г) підсумковий; д) усний; е) індивідуальний; є) комбінований;
- ж) груповий; з) практичний; и) лабораторний; і) тематичний.

39. *Оцінка — це...*

Відповідь:

- а) діяльність педагога, яка поєднує мотиви й цілі контролю та

- оцінювання результатів навчання учнів, оцінні дії вчителя, оцінні вміння й навички, оперативне опрацювання ним одержаної інформації під час контролю, прийняття рішень, перевірку результатів і корегування дій, відображення результатів у вигляді оцінки чи відповідних суджень;
- б) відображення різноманітних відносин, реалізованих за допомогою порівняння предмета оцінювання та оцінної основи;
 - в) процес порівняння ступеня засвоєння учнями знань, навичок і вмінь з еталонними уявленнями, описами в навчальних програмах, порадиниках та інших нормативних документах;
 - г) результат пізнавальної діяльності людини, що відображається в її свідомості у вигляді уявлень, фактів, понять, законів, теорій.
40. *Тести, що характеризують уміння учнів продукувати нові ідеї, називають...*
- Відповідь:**
- а) репродуктивними; б) реконструктивними; в) звичайними;
 - г) вибірковими; г) тестами досягнень; д) альтернативними;
 - е) конструктивними; є) творчими; ж) тестами креативності;
 - з) критеріально-орієнтованими.
41. *Як називають тести-запитання, на які пропонується декілька варіантів відповідей, з яких учень викреслює неправильні?*
- Відповідь:**
- а) репродуктивними; б) реконструктивними; в) звичайними;
 - г) вибірковими; г) тестами досягнень; д) альтернативними;
 - е) конструктивними; є) творчими; ж) тестами креативності;
 - з) критеріально-орієнтованими.
42. *Якому рівню навчальних досягнень відповідає оцінка 8 балів?*
- Відповідь:**
- а) початковому; б) середньому; в) достатньому; г) високому.
43. *Загальні положення, які беруть до уваги, застосовуючи бальну оцінку рівня навчальних досягнень учнів, відносять до...*

Відповідь:

- а) компетенцій; б) норми оцінювання; в) еталонних уявлень;
г) критеріїв оцінювання.

44. *За допомогою яких тестових завдань учитель виявляє вміння учнів виконувати розумові операції на основі здобутих знань (наприклад, під час розв'язування нетипових задач, завдань проблемного характеру та ін.)?*

Відповідь:

- а) репродуктивних; б) реконструктивних; в) вибіркових;
г) звичайних; г) тестів досягнень; д) тестів креативності;
е) конструктивних; є) альтернативних; ж) творчих;
з) критеріально-орієнтованих.

45. *Основою кожного рівня завдань під час тематичного оцінювання, що виявляє ступінь його складності, є...*

Відповідь:

- а) розрахункові завдання; б) аналогічні завдання;
в) узагальнені завдання; г) базові завдання.

46. *Знання — це...*

Відповідь:

- а) діяльність педагога, яка поєднує мотиви й цілі контролю та оцінювання результатів навчання учнів, оцінні дії вчителя, оцінні вміння й навички, оперативне опрацювання ним одержаної інформації під час контролю, прийняття рішень, перевірку результатів і корегування дій, відображення результатів у вигляді оцінки чи відповідних суджень;
б) відображення різноманітних відносин, реалізованих за допомогою порівняння предмета оцінювання та оцінної основи;
в) процес порівняння ступеня засвоєння учнями знань, навичок і вмінь з еталонними уявленнями, описами в навчальних програмах, порадиниках та інших нормативних документах;
г) результат пізнавальної діяльності людини, що відображається в її свідомості у вигляді уявлень, фактів, понять, законів, теорій.

47. Конкретну вимогу, яка регулює виставлення оцінки (балів) з навчального предмета за усну відповідь чи письмову роботу, називають...

Відповідь:

- а) еталонним уявленням; б) критерієм оцінювання;
- в) компетенцією; г) нормою оцінювання.

48. Який критерій свідчить про вміння учня використовувати знання в змінних, варіативних умовах?

Відповідь:

- а) систематичність знань; б) повнота знань; в) глибина знань;
- г) міцність знань; г) гнучкість знань; д) оперативність знань;
- е) узагальненість знань.

49. Тести з гетерогенними завданнями, призначені для виявлення специфічних труднощів, що виникають в учня на певному етапі навчання, належать до...

Відповідь:

- а) репродуктивних; б) реконструктивних; в) вибіркових;
- г) звичайних; г) тестів досягнень; д) тестів креативності;
- е) конструктивних; є) альтернативних; ж) творчих;
- з) критеріально-орієнтованих.

50. Як називають тестові завдання-запитання, на які є декілька варіантів відповідей, з яких учень вибирає правильні?

Відповідь:

- а) репродуктивними; б) реконструктивними; в) звичайними;
- г) вибілковими; г) тестами досягнень; д) альтернативними;
- е) конструктивними; є) творчими; ж) тестами креативності;
- з) критеріально-орієнтованими.

51. Компетенції — це...

Відповідь:

- а) загальна здатність, яка оснований на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню;
- б) загальні положення, які беруть до уваги під час використання бальної оцінки рівня навчальних досягнень учнів;

- в) конкретна вимога, яка регулює виставлення оцінки (балів) з навчального предмета за усну відповідь чи письмову роботу.
52. *Що є основною структурною одиницею навчальної дисципліни під час тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів?*
- Відповідь:**
- а) тема, передбачена навчальною програмою; б) базові завдання; в) узагальнені завдання; г) навчальні досягнення учнів.
53. *Який критерій передбачає вміння учня використовувати знання у стандартних однотипних умовах?*
- Відповідь:**
- а) систематичність знань; б) повнота знань; в) глибина знань; г) міцність знань; г) гнучкість знань; д) оперативність знань; е) узагальненість знань.
54. *Діяльність педагога, яка поєднує мотиви й цілі контролю та оцінювання результатів навчання учнів, оцінні дії вчителя, оцінні вміння й навички, оперативне опрацювання ним одержаної інформації під час контролю, прийняття рішень, перевірку результатів і корегування дій, відображення результатів у вигляді оцінки чи відповідних суджень, називають...*
- Відповідь:**
- а) оцінною; б) професійною; в) перевірковою; г) контрольною.
55. *Навички, що передбачають чуттєве сприймання, розуміння й оцінювання вчителем власної діяльності та діяльності учнів, належать до...*
- Відповідь:**
- а) інтелектуальних; б) соціально-перцептивних; в) рефлексивних.
56. *Репродуктивному рівню відповідають знання, що...*
- Відповідь:**
- а) сприйняті, зафіксовані в пам'яті й можуть бути відтворені в стандартних умовах;
б) застосовуються в стандартних або варіативних умовах;

- в) продуктивно застосовуються в змінених, нестандартних ситуаціях, дають змогу учневі знаходити оригінальні шляхи розв'язування задач, проблемних завдань.
57. У навчальному процесі оцінка виконує низку головних функцій. Зокрема, ... функція дає змогу вчителю з'ясувати причини труднощів, які виникають в учнів під час навчання, виявити прогалини у їхніх знаннях і вміннях та з метою усунення недоліків корегувати діяльність школярів і процес навчання (Вставте відповідне).
58. Автоматизовані способи розв'язання окремих педагогічних задач, пов'язаних з оцінюванням рівня знань та умінь учнів, належать до...
- Відповідь:**
а) соціально-перцептивних навичок; б) рефлексивних навичок;
в) інтелектуальних навичок; г) педагогічних оцінних знань.
59. Який критерій передбачає засвоєння навчального матеріалу в його логічній послідовності та наступності?
- Відповідь:**
а) глибина знань; б) гнучкість знань; в) оперативність знань;
г) міцність знань; г) повнота знань; д) систематичність знань;
е) узагальненість знань.
60. ...компетенції передбачають опанування важливим у роботі й суспільному житті вербальним (усним і писемним) та невербальним спілкуванням, оволодіння кількома мовами (Вкажіть).

Тема 8. ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

1. Поняття про засоби навчання.
2. Класифікація засобів навчання у сучасній дидактиці.
3. Функції засобів навчання.
4. Характеристика головних груп засобів навчання (екранних, друкованих, наочно-слухових тощо).
5. Комп'ютер у школі.
6. Підходи до застосування засобів навчання у сучасній школі.

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л.* Педагогіка: Підручник. К., 2003.
5. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
6. *Мойсеюк Н. С.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
7. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
8. *Хуторской А. В.* Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
9. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
10. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
11. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. *Допоміжні навчально-технічні засоби з їхніми специфічними дидактичними функціями називають...*

Відповідь:

а) засобами навчання; б) технічними засобами навчання.

2. *Обладнання й апаратура, які застосовують у навчальному процесі з метою підвищення його ефективності, — це...*

Відповідь:

а) засоби навчання; б) технічні засоби навчання.

3. *Ефективність застосування методів навчання в сучасній школі значною мірою зумовлена наявністю...*

Відповідь:

а) авторської навчальної програми;
б) навчального плану;
в) матеріально-технічних засобів.

4. *Словесний, образотворчий, конкретні мовні одиниці, схематичний показ — це технічні засоби навчання, виокремлені за...*

Відповідь:

а) видом сприйняття;
б) особливостями використовуваного матеріалу;
в) способом передачі матеріалу;
г) організаційними формами роботи з ними.

5. *Фронтальні (на основі демонстраційних засобів), індивідуальні (на основі розданого учням образотворчого матеріалу) — це технічні засоби навчання, виокремлені за...*

Відповідь:

а) видом сприйняття;
б) особливостями використовуваного матеріалу;
в) способом передачі матеріалу;
г) організаційними формами роботи з ними.

6. *Зорові, слухові, наочно-слухові, аудіо, візуальні та аудіовізуальні — це технічні засоби навчання, розрізнені за...*

Відповідь:

- а) видом сприйняття;
- б) особливостями використовуваного матеріалу;
- в) способом передачі матеріалу;
- г) організаційними формами роботи з ними.

7. *За допомогою технічної апаратури чи без неї (традиційним способом; у статиці чи динаміці; готові таблиці та матеріали для їхнього складання; картини, моделі, кінокадри, плівки) — це технічні засоби навчання, виокремлені за...*

Відповідь:

- а) видом сприйняття;
- б) особливостями використовуваного матеріалу;
- в) способом передачі матеріалу;
- г) організаційними формами роботи з ними.

8. *Зазначте рядок, у якому наведено технічні засоби навчання зорової наочності (візуальні).*

Відповідь:

- а) аудіокасети, CD-диски;
- б) екранні засоби, друковані засоби, моделі, муляжі;
- в) діафільми зі звуковим супроводом, кінофільми і кінофрагменти.

9. *Зазначте рядок, у якому наведено технічні засоби навчання слухової наочності (аудіозасоби).*

Відповідь:

- а) аудіокасети, CD-диски;
- б) екранні засоби, друковані засоби, моделі, муляжі;
- в) діафільми зі звуковим супроводом, кінофільми і кінофрагменти.

10. *Зазначте рядок, у якому наведено технічні наочно-слухові (аудіовізуальні) засоби навчання.*

Відповідь:

- а) аудіокасети, CD-диски;
- б) екранні засоби, друковані засоби, моделі, муляжі;
- в) діафільми зі звуковим супроводом, кінофільми і кінофрагменти.

11. *Транспаранти, діапозитиви, діафільми, дидактичні матеріали для епіпроекції — це види...*

Відповідь:

- а) екранних засобів; б) друкованих засобів.

12. *...можуть бути серією рисунків-накладок на прозорих плівках, набором окремих накладних деталей, поєднанням зображень на прозорій основі та накладних деталей, стаціонарними динамічними моделями для демонстрації на графопроекторі (Вставте пропущене).*

Відповідь:

- а) таблиці; б) динамічні транспаранти; в) моделі, муляжі;
- г) діафільми.

13. *Своєрідну екранну розповідь, що передбачає сюжетну організацію матеріалу, називають...*

Відповідь:

- а) діапозитив; б) динамічний транспарант; в) модель, муляж;
- г) діафільм.

14. *Окремі ілюстрації певних явищ, пов'язаних лише методичним задумом, а не сюжетом — це...*

Відповідь:

- а) діапозитив; б) динамічний транспарант; в) модель, муляж;
- г) діафільм..

15. *Зазначте засоби, які допомагають сформувати у дітей правильне уявлення про певний предмет, його властивості, оскільки є його точною копією.*

Відповідь:

- а) діапозитиви; б) динамічні транспаранти; в) моделі, муляжі;
- г) діафільми.

16. *Таблиці, картки для складання таблиць, картини, роздавальний образотворчий матеріал — це види...*

Відповідь:

а) екранних засобів; б) друкованих засобів.

17. *Дидактична функція... полягає в тому, що вони дають учням орієнтири для застосування правил, їх найчастіше використовують під час вивчення складних тем.*

Відповідь:

а) таблиць; б) демонстраційних карток; в) картин;
г) роздавальних образотворчих матеріалів.

18. *...використовують як засіб для розвитку мовлення учнів; вони стимулюють їхню уяву; їх застосовують для подальшого розвитку сюжету чи відновлення того, що відбувалося раніше.*

Відповідь:

а) таблиці; б) роздавальні образотворчі матеріали; в) картини;
г) демонстраційні картки.

19. *Зазначте вид друкованого засобу, специфічною особливістю якого є лексичний коментар на основі малюнка.*

Відповідь:

а) таблиці; б) роздавальні образотворчі матеріали; в) картини;
г) демонстраційні картки.

20. *...подають матеріал частинами, відображають одне й те саме явище багаторазово, полегшуючи запам'ятовування конкретного матеріалу.*

Відповідь:

а) таблиці; б) роздавальні образотворчі матеріали; в) картини;
г) демонстраційні картки.

21. *Які з наведених засобів сприяють виробленню літературної вимови, наголосу, інтонації, покликані полегшувати засвоєння складних щодо орфографії слів, виділених у підручниках для запам'ятовування?*

Відповідь:

а) аудіокасети, CD-диски;

- б) екранні засоби, друковані засоби, моделі, муляжі;
в) діафільми зі звуковим супроводом, кінофільми і кінофрагменти.
22. *У яких з перелічених засобів звуковий супровід можна вмикати і вимикати, використовувати вибірково, повторювати потрібну частину фонограми?*
- Відповідь:**
а) кінофільмах; б) діафільмах зі звуковим супроводом;
в) кінофрагментах.
23. *Зазначте засоби, які забезпечують динаміку зображення, синхронне подання зображення і звуку, доповнюють мовленнєвий ряд музичним супроводом.*
- Відповідь:**
а) кінофільми; б) діафільми зі звуковим супроводом;
в) кінофрагменти.
24. *Ефективному використанню засобів навчання сприяє...*
- Відповідь:**
а) кабінетна система навчання;
б) органічне поєднання аудіовізуальних засобів зі словами вчителя, іншими засобами навчання;
в) відповідність між змістом і навчально-виховними завданнями уроку.
25. *За допомогою завдань та індивідуальної роботи учня з комп'ютером досягають значних успіхів у засвоєнні матеріалу. Адже комп'ютер фіксує всі етапи його роботи, оцінює її. Вчитель має змогу будь-коли проаналізувати його дії. Це характеризує використання комп'ютера у навчальному процесі як...*
- Відповідь:**
а) джерела інформації;
б) засобу індивідуалізації навчання;
в) засобу оцінювання, обліку та реєстрації знань;
г) засобу творчої діяльності;
г) засобу заохочення до навчання в ігровій формі;

д) засобу допомоги дітям з дефектами фізичного і розумового розвитку.

26. *Сучасне програмне забезпечення комп'ютерів дає змогу творчо працювати учням, використовуючи текстовий, графічний, музичний та інші редактори. Це характеризує використання комп'ютера у навчальному процесі як...*

Відповідь:

- а) джерела інформації;
- б) засобу індивідуалізації навчання;
- в) засобу оцінювання, обліку та реєстрації знань;
- г) засобу творчої діяльності;
- г) засобу заохочення до навчання в ігровій формі;
- д) засобу допомоги дітям з дефектами фізичного і розумового розвитку.

27. *За допомогою комп'ютера можна одержати величезну кількість інформації, яку вчитель може використовувати в навчальному процесі. Це дає змогу використовувати комп'ютер у навчальному процесі як...*

Відповідь:

- а) джерело інформації;
- б) засіб індивідуалізації навчання;
- в) засіб оцінювання, обліку та реєстрації знань;
- г) засіб творчої діяльності;
- г) засіб заохочення до навчання в ігровій формі;
- д) засіб допомоги дітям з дефектами фізичного і розумового розвитку.

28. *Робота на комп'ютері стимулює успішне виконання навчального завдання, як дослідницький пошук, тип мислення; забезпечує тренінг у певному виді діяльності. Отож комп'ютер використовують у навчальному процесі як...*

Відповідь:

- а) джерело інформації;
- б) засіб індивідуалізації навчання;
- в) засіб оцінювання, обліку та реєстрації знань;

- г) засіб творчої діяльності;
- г) засіб заохочення до навчання в ігровій формі;
- д) засіб допомоги дітям з дефектами фізичного і розумового розвитку.

29. Використання програм з контрольними та екзаменаційними запитаннями, відповідями на них та нормативами оцінювання кожної відповіді створює можливості для застосування комп'ютера у навчальному процесі як...

Відповідь:

- а) джерела інформації;
- б) засобу індивідуалізації навчання;
- в) засобу оцінювання, обліку та реєстрації знань;
- г) засобу творчої діяльності;
- г) засобу заохочення до навчання в ігровій формі;
- д) засобу допомоги дітям з дефектами фізичного і розумового розвитку.

30. Можливості комунікації дитини із зовнішнім світом, використання спеціальних програм, які беруть до уваги особливості розумової діяльності дитини з особливими потребами, допомагають їй ефективному навчанню, забезпечують умови для використання комп'ютера у навчальному процесі як...

Відповідь:

- а) джерела інформації;
- б) засобу індивідуалізації навчання;
- в) засобу оцінювання, обліку та реєстрації знань;
- г) засобу творчої діяльності;
- г) засобу заохочення до навчання в ігровій формі;
- д) засобу допомоги дітям з дефектами фізичного і розумового розвитку.

Тема 9.1. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

1. Поняття про форми організації навчання.
2. Урок як основна форма організації навчання в сучасній загальноосвітній школі.
3. Допоміжні форми організації навчання.
4. Підготовка педагога до уроку.
5. Орієнтовна схема аналізу уроку.

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. К., 1987.
3. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
4. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
5. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
6. *Мицишин І. Я.* Форми організації навчання в середній школі: Текст лекцій. Львів, 2004.
7. *Онищук В. А.* Урок в современной школе. М., 1981.
8. *Подласый И. П.* Педагогика: Учеб. пособие. М., 1996.
9. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К., 2003.
10. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
11. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практикум для самостійної роботи. Львів, 2006.
12. *Щербань П. М.* Прикладна педагогіка: Навч.-метод. посіб. К., 2002.

1. Розташуйте подані характеристики відповідно до тих систем навчання, яким вони відповідають найбільше:
- А — навчання, виховання у процесі навчання;
 - Б — масове навчання;
 - В — вивчення інтегрованих курсів;
 - Г — максимальна індивідуалізація;
 - Ґ — навчання у групах різної кількості учнів;
 - Д — попереднє групування учнів за рівнем їхнього інтелектуального розвитку.

Відповідь:

Мангеймська система	План Трампа	Белл-Ланкастерська	Комплексне навчання	Індивідуальне навчання

2. Визначте головні характеристики класно-урочної системи:

Відповідь:

- а) керівна роль учителя;
 - б) можливість застосування різних методів навчання;
 - в) забезпечення активності всіх учнів;
 - г) раціональне використання часу;
 - ґ) можливість своєчасної перевірки засвоєння учнями навчальної інформації;
 - д) врахування індивідуальних особливостей та мотивації усіх учнів;
 - е) забезпечення послідовного, систематичного вивчення матеріалу.
3. Серед поданих груп вимог виберіть ті, які є вимогами до уроку:

Відповідь:

- а) дидактичні; б) нормативно-правові; в) виховні;
- г) етичні; ґ) естетичні.

4. *Визначте головні характеристики уроку, обравши найбільш повну відповідь:*

Відповідь:

- а) учитель працює з постійним складом учнів, що мають приблизно однаковий рівень розвитку, згідно з постійним розкладом і регламентом;
 - б) постійний склад учнів, шкільний кабінет, наявність засобів навчання та обладнання, поєднання навчання і виховання;
 - в) керівна роль учителя, наявність розкладу, поєднання навчання з практикою, індивідуальний підхід і перевірка знань.
5. *Для якого типу уроку характерні такі елементи структури:*
- I. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.
 - II. Мотивація навчальної діяльності.
 - III. Перевірка домашнього завдання.
 - IV. Актуалізація опорних знань учнів.
 - V. Застосування раніше набутих знань у нових практичних ситуаціях.
 - VI. Творче застосування знань і навичок у нестандартних ситуаціях.
 - VII. Підсумки уроку, завдання додому.

Відповідь:

- а) урок формування умінь і навичок;
 - б) комбінований урок;
 - в) урок узагальнення і систематизації знань, умінь і навичок
 - г) правильної відповіді немає.
6. *Для якого типу уроку характерні такі елементи структури:*
- I. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.
 - II. Мотивація навчальної діяльності.
 - III. Перевірка домашнього завдання.
 - IV. Актуалізація опорних знань учнів.
 - V. Сприймання, осмислення, узагальнення і систематизація нових знань.
 - VI. Підсумки уроку, завдання додому.

Відповідь:

- а) урок формування умінь і навичок;
- б) комбінований урок;
- в) урок узагальнення і систематизації знань, умінь і навичок
- г) правильної відповіді немає.

7. *Визначте ті положення, які записують у плані-конспекті уроку:*

Відповідь:

- а) тип уроку;
- б) методи навчання;
- в) використана література;
- г) тема попереднього уроку;
- г) виховна мета уроку;
- д) форма організації навчання;
- е) список відсутніх;
- є) структура уроку;
- ж) критерії оцінювання.

8. *Визначте типи уроків:*

Відповідь:

- а) комбінований урок;
- б) урок формування нових знань;
- в) тематичний урок;
- г) урок контролю і корекції знань, умінь та навичок;
- г) урок застосування знань, умінь та навичок у нестандартних умовах;
- д) підсумковий урок;
- е) урок узагальнення і систематизації знань, умінь та навичок;
- є) урок самостійної роботи.

9. *У сучасній дидактиці уроки класифікують за:*

Відповідь:

- а) дидактичною метою;
- б) способами проведення;
- в) нестандартністю підходів щодо організації;
- г) методами навчання;

г) змістовою спрямованістю.

10. *Нижче наведені типи уроків віднесіть до відповідних класифікацій:*

а) урок-лекція; б) урок засвоєння нових знань; в) кіно-урок; г) між-предметний урок; ґ) комбінований урок; д) урок-бесіда; е) урок-змагання; є) урок-практичне заняття; ж) урок контролю та корекції знань, умінь та навичок; з) урок узагальнення та систематизації знань, умінь та навичок; и) театралізований урок; і) урок-екскурсія; ї) урок самостійної роботи учнів у класі; й) урок застосування знань, умінь та навичок; к) урок-ділова гра; л) лабораторна робота.

Відповідь:

За способами проведення	За дидактичною метою	Нестандартні уроки

11. *У сучасній дидактиці уроки класифікують за:*

Відповідь:

а) дидактичною метою;
б) способами проведення;
в) нестандартністю підходів щодо організації;
г) методами навчання;
ґ) змістовою спрямованістю.

12. *Урок — це:*

Відповідь:

- а) змістовно завершена та цілісна структурна одиниця виховного процесу, що передбачає взаємодію вчителя з учнями з метою набуття знань, умінь та навичок;
- б) логічно та змістовно завершена частина навчального процесу, яку проводять за розкладом під керівництвом учителя з постійним складом учнів;
- в) логічний та змістовний спосіб навчальної взаємодії вчителя з учнями, що відбувається згідно з розкладом, у процесі якої здобувають знання, вміння та навички.

13. *Серед наведених положень визначте елементи структури уроку:*

Відповідь:

- I. Підготовчий етап;
- II. Організаційна частина;
- III. Повторення попереднього матеріалу;
- IV. Мотивація та стимулювання навчальної діяльності;
- V. Актуалізація опорних знань учнів;
- VI. Пояснення нового матеріалу;
- VII. Самостійна робота учнів;
- VIII. Закріплення нового матеріалу;
- IX. Підбиття підсумків уроку;
- X. Повідомлення домашнього завдання;
- XI. Самоаналіз діяльності вчителя.

14. *Головні форми роботи на уроці такі:*

Відповідь:

- а) класна; б) групова; в) індивідуальна; г) фронтальна;
- г) інтерактивна.

15. *Які вимоги до уроку передбачають чіткість навчальних завдань, дотримання освітньої та виховної мети, оптимальність змісту, раціональність методів, дотримання принципів навчання?*

Відповідь:

- а) організаційні; б) дидактичні; в) виховні; г) розвивальні;
- г) психологічні; д) етичні.

16. *Що визначає тип уроку?*

Відповідь:

- а) форма організації навчального процесу;
- б) зміст навчального матеріалу;
- в) ступінь реалізації функцій навчального процесу;
- г) методи навчання;
- г) дидактичні завдання уроку.

17. *Що визначає структуру уроку?*

Відповідь:

- а) зміст навчального матеріалу;
- б) методи навчання;
- в) дидактичні завдання уроку;
- г) тип уроку.

18. *Визначте групу, в якій зазначені типи уроків:*

Відповідь:

- а) урок удосконалення знань, умінь та навичок; урок контролю та корекції знань, умінь та навичок; урок-бесіда; урок-екскурсія;
- б) урок контролю та корекції знань, умінь та навичок; комбінований урок; урок-лекція; урок-демонстрація; міжпредметний урок;
- в) комбінований урок; урок набуття нових знань; урок-диспут; урок удосконалення знань, умінь та навичок; урок-ділова гра;
- г) урок систематизації знань, умінь та навичок; урок-конференція; комбінований урок.

19. *Наведіть етапи підготовки вчителя до уроку.*

20. *Серед наведених понять визначте позаурочні форми організації навчання:*

Відповідь:

- а) ілюстрація; б) екскурсія; в) домашня робота; г) дискусія;
- г) семінар; д) факультатив; е) мандрівка; е) інструктаж;
- ж) Дальтон-план.

21. Які характеристики нестандартних уроків:

Відповідь:

- а) використання інтерактивних технологій;
- б) творча організація процесу навчання,
- в) інтегративність змісту навчальної інформації;
- г) пріоритетність реалізації дидактичної функції навчального процесу;
- г) створення умов для розвитку когнітивних та креативних здібностей учнів;
- д) економія часу.

22. Ознаками якої форми навчальної роботи учнів є такі характеристики: створені умови для спільного колективного обговорення проблем, виконання завдань, здорової конкуренції, активізації діяльності, орієнтація на середнього учня?

Відповідь:

- а) фронтальної; б) групової.

23. Виберіть характеристики групової форми навчальної роботи:

Відповідь:

- а) неможливість проконтролювати й оцінити кожного учня;
- б) формування навиків самоосвіти;
- в) залучення учнів до колективної роботи;
- г) складність комплектування груп;
- г) орієнтація на середнього учня;
- д) високі вимоги до вчителя;
- е) розподіл обов'язків між членами групи.

24. Віднесіть подані поняття до відповідних форм організації навчання (ФОН):

Урочні ФОН	Позаурочні ФОН	Позашкільні ФОН	Не є ФОН

Відповідь:

- а) комбінований урок; б) конференція; в) семінар; г) гурток;
- г) факультатив; д) екскурсія; е) мозковий штурм; є) центри

розвитку творчості; ж) предметна олімпіада; з) навчальний турнір; и) домашня робота; і) самопідготовка учня.

24. *Чим екскурсія відрізняється від уроку?*

Відповідь:

- а) екскурсія не жорстко обмежена в часі, на уроці домінують словесні методи навчання, на екскурсії основним змістом є сприймання явищ і предметів у природних умовах;
- б) екскурсія не жорстко обмежена в часі, навчальна екскурсія (на відміну від уроку) проводиться тільки в старших класах;
- в) урок — це форма навчання, екскурсія — метод навчання, навчальна екскурсія (на відміну від уроку) проводиться тільки в старших класах;
- г) урок — це форма навчання, екскурсія — метод навчання, на уроці домінують словесні методи навчання, а на екскурсії основним змістом є сприймання явищ і предметів у природних умовах.

25. *Опишіть головні недоліки уроку як форми організації навчання.*

26. *Які характерні особливості семінарських занять?*

Відповідь:

- а) семінарські заняття — це метод навчальної роботи; застосовують у старших класах;
- б) семінарські заняття — це форма навчальної роботи, головними видами якої є заслуховування й обговорення доповідей учнів (проводять тільки в старших класах);
- в) семінарські заняття — це метод навчальної роботи, головними видами якої є робота з книгою, заслуховування і обговорення доповідей учнів (проводять тільки в старших класах).

27. *До якої групи введені головні форми організації навчання, що практикують у сучасній школі?*

Відповідь:

- а) лабораторно-бригадна, белл-ланкастерська, групова форма роботи;

- б) усний виклад знань, робота з книгою, факультативи, комбіновані уроки
 - в) предметна система навчання, план Трампа, індивідуальна робота, нестандартні уроки;
 - г) урок, практикум, семінар, екскурсія, консультація, демонстрація;
 - г) правильної відповіді нема.
28. *Опишіть типи та дидактичні цілі консультації як форми організації навчання.*
29. *Які характерні особливості практикумів?*
- Відповідь:**
- а) до практикуму входить комплекс навчальних робіт практичного характеру, які учні виконують самостійно;
 - б) практикум — це окремі практичні чи лабораторні роботи учнів, навчальна діяльність у процесі виконання яких здійснюється у груповій формі;
 - в) практикум — це окремі практичні чи лабораторні роботи, які учні виконують фронтально;
 - г) практикум передбачає групове виконання запропонованих робіт, коли учні здобувають нові знання.
30. *Вивчення додаткової дисципліни з опануванням певної спеціальності відбувається на:*

Відповідь:

- а) екскурсії; б) гуртку; в) факультативі; г) практикумі.

Тема 9.2. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

1. Форми організації навчання, їхня класифікація.
2. Урок як основна форма організації навчання, його особливості, типи.
3. Допоміжні форми організації навчання.
4. Вимоги до організації навчального заняття на засадах сучасної філософії освіти.
5. Підготовка педагога до проведення заняття.
6. Загальна структура уроку.
7. Застосування різноманітних форм організації навчальної діяльності учнів.
8. Психолого-педагогічний аналіз уроку.

1. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
2. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернівці, 2003.
3. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки. Львів, 2005.
4. *Мицишин І. Я.* Форми організації навчання в середній школі: Текст лекцій. Львів, 2004.
5. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
6. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. О. М. Пехоти. К., 2002.
7. *Пошетун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К., 2003.
8. *П'ятакова Г. П., Заячківська Н. М.* Сучасні педагогічні технології та методика застосування їх у вищій школі. Львів, 2003.
9. *Фіцула М. М.* Педагогіка: Посібник. К., 2000.
10. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.

1. У сучасній школі використовують кілька видів навчання. Яке з видів навчання є зайвим?

Відповідь:

- а) проблемне; б) програмоване; в) практичне;
г) пояснювально-ілюстративне.

2. Чому класно-урочна форма організації навчання є основною?

Відповідь:

- а) урок виник раніше від інших;
б) є інші допоміжні форми організації навчання, однак всі вони головними бути не можуть;
в) на уроках вивчають великий обсяг навчального матеріалу;
г) урок проводить учитель;
г) на уроці реалізуються поставлені цілі.

3. Від чого залежить структура уроку?

Відповідь:

- а) внутрішньої побудови;
б) послідовності окремих етапів;
в) наявності і послідовності структурних частин;
г) постановки та досягнення цілей.

4. Чи залежить від вчителя вибір структури уроку? (Відповідь аргументуйте).

Відповідь:

- а) так; б) ні.

5. За якою ознакою найпростіше визначити тип уроку?

Відповідь:

- а) за дидактичною метою;
б) за часом, відведеним на досягнення головної мети;
в) за порядком елементів уроку;
г) за діяльністю вчителя.

6. Вкажіть типи уроків, що мають структуру, наведену в таблиці:

Тип уроку	Структура уроку
	1) актуалізація опорних знань; 2) мотивація навчальної діяльності школярів; 3) повідомлення теми, мети та завдань уроку; 4) сприймання нового навчального матеріалу; 5) осмислювання навчального матеріалу; 6) узагальнення та систематизація знань; 7) підведення підсумків уроку; 8) завдання додому
	1) організація роботи; 2) мотивація навчання школярів; 3) повідомлення мети та завдань уроку; 4) застосування здобутих знань у нових практичних ситуаціях; 5) підведення підсумків уроку; 6) завдання додому
	1) мотивація навчальної діяльності школярів; 2) повідомлення теми, мети та завдань уроку; 3) повторення та систематизація основних теоретичних положень, головних ідей попередніх уроків; 4) підсумки уроку; 5) завдання додому

Відповідь:

- а) урок застосування знань, умінь;
- б) комбінований;
- в) урок узагальнення і систематизації.

7. У якому рядку наведено всі основні типи уроків?

Відповідь:

- а) під контролем вчителя і без контролю вчителя;
- б) комбінований урок; екскурсія на природу; урок формування вмінь; індивідуальна робота; кіноурок;
- в) вступний урок першого ознайомлення з матеріалом; комбінований; завершальний; урок формування навиків;

- г) комбінований; вивчення нових знань; формування нових умінь; узагальнення й систематизація вивченого; контролю й корекції знань, умінь; практичного застосування знань, умінь;
- г) урок індивідуальної й диференційованої роботи з учнями; ілюстрація навчального матеріалу; комп'ютерні уроки; тренувальної роботи; контролю й корекції

8. *Ефективність уроку охоплює:*

Відповідь:

- а) ретельність підготовки та майстерність проведення;
- б) планування;
- в) проектування;
- г) часткову узгодженість з можливостями учнів.

9. *У підготовці вчителя до уроку виділяють кілька етапів. Який етап зайвий?*

Відповідь:

- а) діагностування; б) прогнозування; в) проектування;
- г) управління.

10. *Діагностика уроку — це...*

Відповідь:

- а) пояснення всіх обставин, від яких залежить якість уроку;
- б) розрахунок кількісного показника його ефективності;
- в) послідовне виконання кроків, які гарантують наявність усіх важливих чинників і обставин, від яких залежить ефективність майбутнього заняття (коли чинники наявні в зоні оптимальних умов).

11. *Прогнозування уроку — це...*

Відповідь:

- а) пояснення всіх обставин, від яких залежить якість уроку;
- б) розрахунок кількісного показника його ефективності;
- в) послідовне виконання кроків, які гарантують наявність усіх важливих чинників і обставин, від яких залежить ефективність майбутнього заняття (коли чинники наявні в зоні оптимальних умов).

12. *Алгоритм підготовки до уроку — це...*

Відповідь:

- а) пояснення всіх обставин, від яких залежить якість уроку;
- б) розрахунок кількісного показника його ефективності;
- в) послідовне виконання кроків, які гарантують наявність усіх важливих чинників і обставин, від яких залежить ефективність майбутнього заняття (коли чинники наявні в зоні оптимальних умов).

13. *Що спонукає вчителя використовувати допоміжні форми навчання?*

Відповідь:

- а) уроки спричиняють формалізм у знаннях школярів, а допоміжні форми допомагають у формуванні ґрунтовних знань;
- б) уроки “штовхають” учителя на штампи та догматизм у праці, а допоміжні (позаурочні) форми сприяють свободі дій;
- в) уроки втомлюють учнів, а позаурочні форми діяльності роблять навчання привабливим;
- г) на уроках усі учні підпорядковуються єдиному плану і темпам праці, а позакласні заняття дають змогу кожному діяти незалежно;
- г) правильної відповіді немає.

14. *Які особливості семінарських занять?*

Відповідь:

- а) семінарське заняття — це метод навчальної роботи;
- б) семінарське заняття — це форма навчальної роботи (основний вид заслуховування і обговорення відповідей учнів);
- в) семінарське заняття проводиться тільки в старших класах;
- г) семінарське заняття — це самостійна робота учнів, робота з книгою.

15. *Характерні особливості практикумів:*

Відповідь:

- а) самостійна робота;
- б) окремі практичні або лабораторні роботи учнів; навчальна

- робота проводиться фронтально;
- в) практикум — це окремі практичні або лабораторні роботи; навчальна робота в процесі практикуму проводиться фронтально;
 - г) навчальна робота проводиться фронтально; практикум охоплює комплекс самостійних робіт.

16. *Чим зумовлена необхідність домашніх завдань?*

Відповідь:

- а) привчають учнів до регулярного і відповідального виконання самостійної роботи;
- б) їх виконання сприяє нагромадженню оцінок за самостійну роботу учнів;
- в) домашні завдання дають змогу заповнити вільний час учня;
- г) домашні завдання ліквідують прогалини в засвоєнні знань на уроках.

17. *У якій групі відповідей перелічені основні форми організації навчальної роботи, які практикують у сучасній українській школі?*

Відповідь:

- а) лабораторно-бригадна організація навчального процесу, белланкастерська система;
- б) усний виклад знань, робота з книгою.
- в) предметна система навчання, операційна система навчання, моторно-тренувальна система навчання.
- г) урок, практикуми, семінари, екскурсія, факультатив, домашня робота, предметні гуртки.

18. *Вкажіть найефективніший шлях індивідуалізації навчання на уроці:*

Відповідь:

- а) диференціювання самостійних робіт для слабших, середніх, сильних учнів;
- б) орієнтування в навчанні на середніх учнів;
- в) додаткові заняття із слабшими;
- г) закріплення сильних учнів за слабшими.

19. *Хто з видатних педагогів процес навчання під час уроку поділяв на три логічні етапи: чуттєве сприймання — розумове пізнання — ідейне пізнання?*

Відповідь:

- а) К.-А. Гельвецій; б) Ж.-Ж. Руссо; в) К. Д. Ушинський;
г) Я.-А. Коменський.

20. *Хто першим обґрунтував урок як форму організації навчальної діяльності учнів?*

Відповідь:

- а) В. Ратке; б) Я.-А. Коменський; в) К. Д. Ушинський;
г) А. Дістервег.

21. *Які компоненти формують процес навчання?*

Відповідь:

- а) цільовий, змістовий, операційно-дійовий;
б) цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційно-дійовий, контроль-регулювальний, оцінно-результативний;
в) стимулювально-мотиваційний, змістовий, контроль-регулювальний, оцінно-результативний;
г) цільовий, змістовий, операційно-дійовий, оцінно-результативний.

22. *Основні категорії дидактики:*

Відповідь:

- а) навчання, освіта, викладання, учіння, знання, уміння, навички, закономірності, принципи, форми, методи навчання;
б) навчання, освіта, викладання, учіння, знання, закономірності, принципи, форми, методи навчання;
в) навчання, освіта, знання, уміння, навички, закономірності, принципи, методи навчання.

23. *Який із шляхів реалізації освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання “зайвий”?*

Відповідь:

- а) підбір форм, методів, прийомів і засобів навчання;
- б) використання змісту навчального матеріалу;
- в) використання оцінки;
- г) суперечність між розумінням матеріалу вчителем і розумінням його учнем.

24. *Освітня функція уроку повинна забезпечити...*

Відповідь:

- а) повноту знань; б) системність знань; в) дієвість знань;
- г) усвідомленість знань.

25. *Які завдання на сучасному етапі покликана вирішувати педагогіка?*

Відповідь:

- а) удосконалення змісту освіти; підготовка підручників відповідно до вдосконалення змісту освіти; комп'ютеризація праці вчителя; вироблення нових і модернізація наявних форм і методів навчання;
- б) удосконалення змісту освіти; вироблення принципово нових засобів навчання; підготовка підручників відповідно до вдосконалення змісту освіти; комп'ютеризація праці вчителя; вироблення нових і модернізація наявних форм і методів навчання; підсилення виховної ролі уроку; вдосконалення змісту методики виховання; удосконалення політехнічної підготовки учнів;
- в) комп'ютеризація праці вчителя; вироблення нових і модернізація наявних форм і методів навчання; підсилення виховної ролі уроку; вдосконалення змісту й методики виховання; удосконалення політехнічної підготовки учнів;
- г) правильної відповіді немає.

Тема 10. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

1. Поняття про інтерактивні методи навчання.
2. Історія виникнення інтерактивних методик.
3. Класифікація інтерактивних методів навчання.
4. Методика групової форми роботи (конкретизація окремих інтерактивних методів навчання).
5. Переваги та недоліки у застосуванні інтерактивних методик.

1. *Ващенко Г.* Загальні методи навчання: Підруч. для педагогів. К., 1997.
2. *Ковальчук Л. О., Ковальчук О. Б.* Система освіти зарубіжних країн: Навч. посіб. Львів, 2003.
3. *Кошманова Т. С.* Розвиток педагогічної освіти у США (1960–1998 рр.): Монографія. Львів, 1999.
4. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
5. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. О. М. Пехоти. К., 2002.
6. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К., 2003.
7. *П'ятакова Г. П., Заячківська Н. М.* Сучасні педагогічні технології та методика застосування їх у вищій школі. Львів, 2003.
8. *Цюра С. Б.* Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
9. *Чайка В. М.* Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
10. *Ягунов В. В.* Педагогіка: Посібник. К., 2002.

1. *Групова форма навчальної діяльності учнів — це навчання...*

Відповідь:

- а) у малих групах учнів;
- б) коли педагог і учень (студент) мають єдину навчальну мету;
- в) за опосередкованого керівництва вчителя;
- г) коли кожен одержує індивідуальне завдання;
- г) у співпраці з учнями (студентами);
- д) з обов'язковим застосуванням комп'ютера.

2. *Форми організації навчання за кількістю учнів (студентів):*

Відповідь:

- а) колективна; б) індивідуальна; в) групова; г) кооперативна;
- г) ігрова; д) парна.

3. *Головні функції групової форми навчальної діяльності:*

Відповідь:

- а) навчальна; б) мотиваційна; в) інформаційна; г) виховна
- г) розвивальна; д) організаційна.

4. *В основу групової форми навчальної діяльності покладено ідеї:*

Відповідь:

- а) Ж.Ж. Руссо; б) Й. Песталоцці; в) Г. Ващенко; г) С. Русової;
- г) Е. Паркхерст; д) Дж. Дьюї; е) Дж. Ланкастера; е) А. Белла.

5. *Особливістю інтерактивного навчання є:*

Відповідь:

- а) групова взаємодія учнів (студентів);
- б) суб'єкт-суб'єктні взаємини між викладачем і студентами;
- в) індивідуальне виконання завдання кожним учнем (студентом);
- г) опосередковане керівництво педагога діяльністю учнів (студентів);
- г) особистісно зорієнтований підхід до учня (студента).

6. *Белланкастерська система навчання — це...*

Відповідь:

- а) різновид групової форми навчання;
- б) навчання за системою А. Белла і Дж. Ланкастера;
- в) навчання під контролем моніторів;
- г) взаємонавчання;
- г) навчання із застосуванням ідей Г. Ващенко, В. Сухомлинського, А. Макаренка.

7. *Белланкастерська система навчання — це...*

Відповідь:

- а) навчання за системою А. Белла і Дж. Ланкастера;
- б) класно-урочна форма організації навчання;
- в) навчання із застосуванням ідей Й. Песталоцці, Дж. Д'юї;
- г) взаємонавчання.

8. *Моніторами називають:*

Відповідь:

- а) учнів, які беруть участь у груповій взаємодії;
- б) старших учнів, що працювали з молодшими;
- в) учнів, які щодня одержували завдання від вчителя;
- г) керівників груп, які звітували про результати навчання;
- г) методи навчання.

9. *Що об'єднує Дальтон-план, Белл-ланкастерську, бригадно-лабораторну системи як форми навчання?*

Відповідь:

- а) спільна взаємодія учнів;
- б) опосередковане керівництво вчителем;
- в) індивідуальний підхід до учнів;
- г) сприяють розвиткові комунікативних здібностей;
- г) активізують діяльність усіх учнів.

10. *Чим відрізняються Дальтон-план, Белл-ланкастерська, бригадно-лабораторна форми навчання?*

Відповідь:

- а) спільною взаємодією учнів;

- б) індивідуальним підходом до учнів;
- в) застосуванням групової взаємодії;
- г) роботою групи керують монітори;
- г) роботою групи керують бригадири.

11. *Недоліки бригадно-лабораторної форми навчання.*

Відповідь:

- а) порівняння результатів, одержаних групами;
- б) зниження ролі вчителя;
- в) істину знаходили у процесі дискусії;
- г) експериментально не перевіряли результати роботи;
- г) неекономне використання часу заняття.

12. *Риси Дальтон-плану:*

Відповідь:

- а) альтернатива урокам зубрячки і опитування;
- б) виник у Німеччині;
- в) започаткований Е. Паркхерст;
- г) індивідуалізоване навчання.

13. *В основу системи індивідуалізованого навчання покладено:*

Відповідь:

- а) бригадно-лабораторну форму навчання;
- б) Дальтон-план;
- в) кооперативне учіння;
- г) план Трампа;
- г) Маннгеймську систему.

14. *Дальтон (долтон)-план — це система навчання, що виникла...*

Відповідь:

- а) в Америці на початку XX ст.;
- б) у Польщі на початку XIX ст.;
- в) в Радянському Союзі у 30-ті роки XX ст.;
- г) в Німеччині наприкінці XIX ст.

15. *Дальтон-план — це система навчання з фіксованими результатами...*

Відповідь:

- а) на лабораторній картці вчителя;
- б) на індивідуальній картці учня;
- в) у журналі вчителя;
- г) на індивідуальній картці класу.

16. *В основу бригадно-лабораторного методу навчання покладено:*

Відповідь:

- а) навчання за методом участі;
- б) поєднання системи індивідуалізованого навчання з колективною роботою учнів;
- в) кооперативне учіння;
- г) альтернативну педагогіку;
- г) план Трампа.

17. *Бригадно-лабораторна форма навчання на території колишнього Радянського Союзу була заборонена...*

Відповідь:

- а) у 1941 р. у зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни;
- б) у XX ст. з початком періоду холодної війни з Америкою;
- в) у 40-х роках постановою ЦК ВКП (б);
- г) у 40-х роках у зв'язку з загостренням відносин з Німеччиною.

18. *Риси бригадно-лабораторної форми навчання:*

Відповідь:

- а) під керівництвом учителя;
- б) у групах порівнювали результати різних завдань;
- в) у групах колективно обговорювали однаковий матеріал;
- г) істину знаходили у процесі дискусії;
- г) роботою групи керував монітор.

19. *Риси "синектики":*

Відповідь:

- а) модель групового вирішення проблем за допомогою метафоричного мислення;
- б) метод інтерактивного навчання;
- в) спільна пошукова діяльність з метою вирішення проблем

- експертними групами із використанням “хибних” ідей та інтуїтивних рішень;
- г) модель групової творчої діяльності та навчального дослідження, яке розроблено у зарубіжній педагогіці у 60-х роках ХХ ст.
20. *“Синектика” — це модель навчання, яка охоплює:*
- Відповідь:**
- а) індивідуальну роботу кожного з учасників під керівництвом учителя;
- б) модель групової творчої діяльності, що виникла в зарубіжній педагогіці у 60-х роках ХХ ст.;
- в) метод групової генерації ідей “мозковий шторм”;
- г) пошукову навчальну діяльність, що заснована на емоційно-образному метафоричному мисленні.
21. *Останній етап роботи за “синектикою”:*
- Відповідь:**
- а) спільний вибір одного з варіантів переформульованої проблеми;
- б) аналіз проблеми та повідомлення необхідної інформації;
- в) розгортання дискусії з окресленої проблеми;
- г) “пристосування” окреслених групою підходів до вирішення або готових рішень до вимог, що закладені у проблемі.
- г) запропонування образних аналогій із залученням “метафоричних” описів тих явищ, які аналізують.
22. *Головні рекомендації (за С. Парнсом) для створення творчої обстановки у процесі навчання:*
- Відповідь:**
- а) усувати внутрішні перешкоди творчим проявам;
- б) приділяти увагу роботі підсвідомості;
- в) утримуватися від оцінювань;
- г) показувати учням можливості використання метафор і аналогій;
- г) застосовувати розумові вправи для адаптації у незнайомій обстановці;

- д) підтримувати живу уяву;
 - е) усувати внутрішні перешкоди для мислення;
 - є) допомагати учням (студентам) бачити зміст та напрямок їхньої креативної діяльності.
23. *Позначити основні етапи моделі формування понять за Теннісоном-Парком:*
- Відповідь:**
- а) змістовний аналіз системи понять, визначення місця кожного з них і взаємозв'язків між ними;
 - б) наведення визначення понять, прикладів і контрприкладів;
 - в) залучення учнів до процесу самостійного пошуку прикладів, які підходять для цього поняття;
 - г) наведення нових прикладів, які відповідають розумінню цього поняття;
 - г) висунення образних аналогій із залученням “метафоричних” описів явищ, які аналізують.
24. *Головні типи завдань, які формують пізнавальну діяльність:*
- Відповідь:**
- а) завдання, що формують поняття або систематизують дані у групи та класи;
 - б) завдання, що передбачають інтерпретацію даних, формування висновків і узагальнень;
 - в) завдання із запропонуванням образних аналогій із залученням “метафоричних” описів тих явищ, які аналізують.
 - г) завдання, що передбачають використання відомих понять, узагальнень і даних для формування гіпотез або теорій.
25. *Головні рівні формування знання:*
- Відповідь:**
- а) вищий; б) пропедевтичний; в) низький; г) середній.
26. *Позначити послідовні ступені формування мислення за моделлю навчання як дослідницька діяльність:*
- Відповідь:**
- а) формування понять; в) запропонування образних аналогій;

б) інтерпретація відомостей; г) застосування правил і принципів.

27. *Етапи дослідницької моделі за Бейєром:*

Відповідь:

- а) визначення проблеми;
- б) подання можливих відповідей;
- в) перевірка передбачуваної відповіді;
- г) формулювання висновків;
- г) застосування висновків.

28. *Етапи дослідницької моделі за Фентоном:*

Відповідь:

- а) бачення проблеми на підставі наявних даних;
- б) формулювання гіпотез;
- в) розуміння логічних наслідків гіпотез;
- г) збір даних з метою перевірки гіпотез;
- г) аналіз, оцінка та інтерпретація даних;
- д) запропонування образних, метафоричних аналогій;
- е) оцінка гіпотез на підставі наявних даних;
- є) формулювання узагальнення або висновку.

29. *Особливості дослідницької моделі за Гоулсоном:*

Відповідь:

- а) модель трьох запитань;
- б) задають запитання стосовно до поточних подій;
- в) задають запитання стосовно до історії;
- г) задають закриті запитання.

30. *Позначити спільні етапи для моделей систематичного дослідження (за М.В. Кларінім):*

Відповідь:

- а) виявлення проблеми;
- б) формулювання проблеми;
- в) прояснення незрозумілих питань;
- г) формулювання гіпотези;
- г) планування і розробка навчальних дій;
- д) запропонування образних, метафоричних аналогій.

31. *Відомі згорнуті форми дискусій:*

Відповідь:

- а) “круглий стіл”; б) “техніка акваріума”; в) аутентична бесіда;
- г) засідання експертної групи; г) дебати; д) “синектика”; .
- е) форум.

32. *“Круглий стіл” — це...*

Відповідь:

- а) бесіда, в якій бере участь невелика група учнів;
- б) згорнута форма дискусії;
- в) дискусія, у процесі якої відбувається обмін думками між учасниками та з “аудиторією”;
- г) дискусія, в процесі якої відбувається обмін думками лише між учасниками.

33. *Особливості засідання експертної групи як форми дискусії:*

Відповідь:

- а) вибирають студента, який виконуватиме роль голови засідання;
- б) висувають проблему для обговорення;
- в) спільно обговорюють проблему дискусії;
- г) обговорюють доповідь кожного учасника (експерта);
- г) кожний учасник стисло висловлює свою позицію.

34. *Форум — це...*

Відповідь:

- а) дискусія, що нагадує процедуру обговорення проблемних питань у Британському парламенті;
- б) дискусія, що нагадує засідання суду;
- в) дискусія, що нагадує “засідання експертної групи”;
- г) під час дискусії група обмінюється думками з аудиторією.

35. *Особливості дебатів як форми дискусії:*

Відповідь:

- а) формалізоване обговорення, яке характеризується виступами учасників-представників двох протилежних команд-суперників;

- б) формалізоване обговорення, яке побудоване на основі виступів учасників-представників двох протилежних команд-суперників та заперечень до цих виступів;
- в) дискусія, що відбувається за правилами процедури обговорення проблеми у Британському парламенті;
- г) варіантами такого обговорення є “британські дебати”.
- г) дискусія, у якій чітко розподіляють ролі всіх учасників.

36. “Засідання суду” — це...

Відповідь:

- а) обговорення, що імітує слухання справи у суді;
- б) дискусія, у якій чітко розподіляють ролі всіх учасників;
- в) під час дискусії група обмінюється думками з аудиторією;
- г) формалізоване обговорення, яке побудоване на основі виступів учасників-представників двох протилежних команд-суперників.

37. *Особливості міжгрупового діалогу:*

Відповідь:

- а) засіб організації навчальної діяльності, яка збільшує самостійність учасників;
- б) характеризується обов’язковим розподілом студентів на малі групи;
- в) вимагає обов’язкової організації діалогу між групами;
- г) під час дискусії група обмінюється думками з аудиторією;
- г) дискусія, у якій чітко розподіляються ролі-функції учасників.

38. *Навчальна гра — це гра...*

Відповідь:

- а) за правилами, підпорядкованими досягненню заздалегідь накресленого ігрового результату;
- б) яка передбачає момент змагання;
- в) із залученням імітаційного моделювання;
- г) яка складається з чотирьох етапів;
- г) яка має два головних етапи.

39. *Етапи дидактичної гри:*

Відповідь:

- а) орієнтація;
- б) підготовка до проведення;
- в) формулювання проблеми;
- г) обговорення гри;
- г) підготовка й оформлення повідомлення;
- д) проведення гри.

40. *Особливості дидактичної гри:*

Відповідь:

- а) передбачає момент змагання;
- б) уміщує імітаційне моделювання;
- в) уміщує конкретні ситуації;
- г) формує навички до гри;
- г) формує навички лідера;
- д) формує поведінку в конкретній життєвій ситуації.

41. *Інтерактивні методи навчання:*

Відповідь:

- а) “мозковий штурм”; б) метод демонстрації; в) “кейс” – метод;
- г) метод проєктів; г) метод портфоліо; д) метод бесіди.

42. *Особливості “кейс” –методу:*

Відповідь:

- а) деталізовані, контекстуальні, описові доповіді й повідомлення про викладання і учіння;
- б) є практикою навчання у галузях права, бізнесу, медицини, освіти;
- в) детальний щоденний опис викладання студента;
- г) обговорення короткої і конкретної навчальної ситуації, події, яка відбулася;
- г) формує поведінку в конкретній життєвій ситуації.

43. *Визначити мету застосування “кейс” – методу в педагогічній діяльності:*

Відповідь:

- а) допомагає зрозуміти специфіку педагогічних ситуацій;

- б) формує вміння розв'язувати проблемні ситуації;
- в) сприяє адаптації студента;
- г) сприяє глибокому вивченню педагогічних проблем.

44. *Метод портфоліо — це:*

Відповідь:

- а) метод навчання;
- б) метод оцінювання;
- в) метод контролю;
- г) метод атестації.

45. *Роль методу проєктів у навчально-виховному процесі:*

Відповідь:

- а) розвиває логічне мислення;
- б) розвиває стилістичні навички;
- в) формує навички ведення аутентичної бесіди;
- г) допомагає письмово оформляти думку;
- г) формує зі студента самостійного дослідника.

46. *Головні кроки підготовки викладача до заняття за інтерактивною методикою:*

Відповідь:

- а) повинен правильно обрати метод відповідно до теми та мети заняття;
- б) ретельно продумати структуру заняття з використанням групових форм навчальної діяльності;
- в) правильно сформувати групи зі студентів;
- г) обрати проблему для розв'язання та визначити шляхи її вирішення;
- г) продумати інтер'єр аудиторії.

47. *Головні недоліки у застосуванні інтерактивної методики:*

Відповідь:

- а) викладач опосередковано керує діяльністю студентів;
- б) викладач може втратити контроль за навчанням студентів;
- в) оцінювання студентів не завжди об'єктивне;
- г) неможливо активізувати всіх студентів;
- г) перевага групової форми навчальної діяльності над іншими.

48. *Головні переваги у застосуванні інтерактивної методики:*

Відповідь:

- а) за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший;
- б) висока результативність у засвоєнні знань;
- в) висока результативність у формуванні вмінь;
- г) формується вміння співпрацювати;
- г) формуються мотиви навчання;
- д) розвиваються гуманні стосунки між студентами;
- е) розвивається навчальна діяльність.

49. *Типи практичних занять за інтерактивною методикою:*

Відповідь:

- а) заняття “снігова куля”;
- б) конференція,
- в) семінар;
- г) “вибори”;
- г) диспут;
- д) практичне заняття “захист курсової-дипломної роботи”.

50. *Головні риси інтерактивної моделі навчання:*

Відповідь:

- а) спеціальна форма організації пізнавальної діяльності з метою створення комфортних умов навчання для викладача і студентів;
- б) передбачає моделювання життєвих ситуацій з використанням рольових ігор;
- в) передбачає спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації;
- г) ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей;
- г) допомагає створенню атмосфери співпраці, взаємодії;
- д) дає змогу педагогові виявляти свою креативність і стати справжнім лідером тих, кого він навчає.

51. *Кооперативне навчання передбачає:*

Відповідь:

- а) взаємодію студентів у малих групах;

- б) розподіл ролей між членами групи;
- в) організацію міжгрупового діалогу;
- г) організацію навчальної діяльності, яка збільшує активність студентів.
- г) організацію чотирьох етапів.

52. *Особливості практичного заняття за методом “снігова куля”:*

Відповідь:

- а) об'єднання студентів у групи (по дві-три особи) з метою обговорення порушеної проблеми;
- б) об'єднання маленьких груп по дві з продовженням дискусії;
- в) дає змогу зібрати достатньо матеріалу для спільного вирішення проблеми;
- г) об'єднання всіх груп у єдину групу;
- г) обговорення проблеми у колі, яку висвітлюють представники груп;
- д) дві протилежні групи організують дебати.

53. *Практично-семінарське заняття “дебати” передбачає:*

Відповідь:

- а) розподіл студентів по групах;
- б) утворення двох команд-суперників;
- в) визначення проблеми дискусії і шляхів її вирішення;
- г) виступи учасників-представників двох протилежних команд-суперників.

54. *Практично-семінарське заняття за “технікою акваріума” передбачає:*

Відповідь:

- а) постановку викладачем проблеми перед аудиторією;
- б) розподіл студентів на групи;
- в) обрання лідера, який доповідатиме про завдання та його виконання групою;
- г) обговорення проблеми кожною групою, щоб дійти згоди;
- г) відстоювання позицій їхніми лідерами у центрі аудиторії;
- д) критичне обговорення “техніки акваріума”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: Підручник. К., 1998.
2. *Ващенко Г.* Загальні методи навчання: Підруч. для педагогів. К., 1997.
3. *Волкова Н. П.* Педагогіка: Посібник. К., 2001.
4. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник. К., 1997.
5. Дидактика современной школы / Под ред. В. А. Онищука. К., 1987.
6. *Зайченко І. В.* Педагогіка: Навч. посіб. Чернігів, 2003.
7. *Ковальчук Л. О., Ковальчук О. Б.* Система освіти зарубіжних країн: Навч. посіб. Львів, 2003.
8. *Ковальчук Л. О.* Практикум з педагогіки: Навч. посіб. Львів, 2005.
9. *Ковальчук О. Б.* Діагностування результатів навчання: Навч. посіб. Львів, 2004.
10. *Кошманова Т., Брайс Л., Голм Г., Равчина Т.* Педагогіка для громадянського суспільства: Навч. посіб. / За заг. ред. Т. С. Кошманової. Львів, 2005.
11. *Кошманова Т. С.* Розвиток педагогічної освіти у США (1960–1998 рр.): Монографія. Львів, 1999.
12. *Кузьмінський А. І, Вовк Л. П., Омеляненко В. Л.* Педагогіка: Практикум. К., 2003.
13. *Малафійк І. В.* Дидактика: Навч. посіб. К., 2004.
14. *Мицишин І. Я.* Форми організації навчання в середній школі: Текст лекцій. Львів, 2004.
15. *Мойсеюк Н. Є.* Педагогіка: Навч. посіб. К., 2001.
16. *Онищук В. А.* Урок в современной школе. М., 1981.
17. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / За заг. ред. О. М. Пехоти. К., 2002.

18. Педагогика: Учеб. пособие / Под ред. Ю. К. Бабанского. М., 1988.
19. Педагогика: Учеб. пособие / Слостенин В. А., Исаев И. Ф., Мищенко А. И, Шиянов Е. Н. / Под ред. В. А. Слостенина. М., 2000.
20. Подласый И. П. Педагогика: Учеб. пособие. М., 1996.
21. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К., 2003.
22. П'ятакова Г. П., Заячківська Н. М. Сучасні педагогічні технології та методика застосування їх у вищій школі. Львів, 2003.
23. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. К., 1985.
24. Степанов О. М., Фіцула М. М. Основи психології і педагогіки: Навч. посіб. К., 2003.
25. Столяренко Л. Д., Самыгин С. И. Психология и педагогика в вопросах и ответах: Учеб. пособие. Ростов-н/Д, 1999.
26. Фіцула М. М. Педагогіка: Посібник. К., 2000.
27. Хуторской А. В. Современная дидактика: Учеб. для вузов. СПб., 2001.
28. Цюра С. Б. Педагогіка особистого досвіду: Практика для самостійної роботи. Львів, 2006.
29. Чайка В. М. Основи дидактики. Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: Навч. посіб. Тернопіль, 2002.
30. Щербань П. М. Прикладна педагогіка: Навч.-метод. посіб. К., 2002.
31. Ягунов В. В. Педагогіка: Посібник. К., 2002.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

1. *Заячук Юлія Дмитрівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
2. *Ковальчук Лариса Онисимівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
3. *Ковальчук Оріся Богданівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
4. *Козут Світлана Ярославівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
5. *Лозинська Ніна Болеславівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
6. *Мицишин Ірина Ярославівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
7. *П'ятакова Галина Павлівна* — кандидат філологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
8. *Равчина Тетяна Василівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.
9. *Цюра Світлана Богданівна* — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної педагогіки Львівського національного університету імені Івана Франка.

З М І С Т

<i>Передмова</i>	3
<i>Тема 1. ПОНЯТТЯ ПРО ДИДАКТИКУ</i>	6
<i>Тема 2. СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ СИСТЕМИ: СТАНОВ- ЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК</i>	14
<i>Тема 3. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ</i>	23
<i>Тема 4. ПРОЦЕС НАВЧАННЯ</i>	36
<i>Тема 5. ЗМІСТ ОСВІТИ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ</i>	43
<i>Тема 6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ</i>	51
<i>Тема 7. ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ..</i>	60
<i>Тема 8. ЗАСОБИ НАВЧАННЯ</i>	76
<i>Тема 9.1. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В СЕРЕД- НІЙ ШКОЛІ</i>	84
<i>Тема 9.2. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В СУЧАС- НІЙ ШКОЛІ</i>	94
<i>Тема 10. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ</i>	102
<i>Список використаних джерел</i>	116
<i>Відомості про авторів</i>	118